GÜN

Siyasi Haber ve Yorum Dergisi

26 Nisan '87
250 TL (KDV Dahil)

Sözleşmeli personel ya da yeni tip köle

35 yıl sonra NATO ve Türkiye

Sovyetler Birliği'nde değişim süreci

GÜN dergimizin artık yeni bir atılım yapması gerekiyor

Uzun zamandır okuyup, benimseyip, çevremize tanıttığımız; demokrasi mücadelesinde ekmek, barış, özgürlük yolunda ilerleyen Gün'ü çıkaranlar olarak büyük bir sorumluluk üstlenmiş durumdasınız. Bu çabanızı taktirle karşılıyoruz.
Dergimizi incelediğimizde, sendikal koşullar ile işkence en çok işlenen konular. Bu duyarlılık bizi sevindiriyor. Fakat dergi, içerik olarak iyi, baskı ve kağıt yönünden yetersiz kalıyor. Sayfa adedi az, fiyatı olumlu, sanat, kültür, eğitim, politik konulu yazılar eksiktir.
Bugün birçok yeni dergi yayın yaşamına katılıyor. Gün, artık diğer dergilerin de ağırlıkla eğildiği konulardan kendisini kurtarabilir ve demokratik bir Türkiye doğrultusunda birleştirici, bütünleştirici ve daha günlük duruma gelebilir. Gün'den beklediğimiz atılım da buradadır.

Gaziantepli Gün Okurları

Kitle dergisi kitlelere ulaşmalı

Gün'e merhaba. Çıktığından beri izlediğimiz Gün'ün bizim kasabamıza kadar ulaşmasını önemli bir başarı sayıyoruz. Ancak yeterli değil. Bunun için de yeni biçimler bulmak görevi size ve bize düşüyor. Günün temsilcileri, yani okurları ve yöneticileri içiçe olmalı. Aboneleri çoğaltmalı, elden satış yapmalı, ulaşması gereken yerlerde bürolar açmalı, doğrudan satış yapmalı. İşçi dergisinin sayfalarının işçilere açık olması gerekir, sizin son aylarda ısrarla yaptığınız çağrı da bunun için çok önemli. Sizlere sevindirici bir haber yazmak istiyorum: Ortaca'da gençlik, sanat, kültür, spor kulübü kurma çalışmaları yapıyoruz. Gönül ister ki, engelsiz yürüsün.

A.Karagöz, Ortaca

Büyük kentlerin dışında da GÜN temsilcilikleri olmalı

Kayseri'de Otomobil-İş'in yetkili olduğu Çinkur'dan 250 kadar işçi tazminatları ödenerek işten atıldılar. Faşistler ve gericiler bu fabrika üzerinde oldum olası önemle dururlar. Ancak şimdiye kadar da başarı kazanamadılar. Atılan işçilerle birlikte, sanırız bu durum gerçekleşecek ve ilk kez yetki alabilecekler. Muratlarına erecekler. Ama Otomobil-İş şubesinin bu konuda, atılan işçiler konusunda hiçbir girişimde bulunmaması de anlaşılır gibi değil. Bunları anlatırken bir de önerim var: Büyük sanayi kentleri dışında Anadolunun kısmen gelişmiş kentlerinde de Gün temsilcilikleri, büroları olmalı, gelişen hareketleri gözleyip, inceleyip aktarmalı.

Ahmet Özkan, Kayseri

GÜN'ün notu:

Gün'e Yazın, Herkes Öğrensin çağrımıza uyanların sayısı yavaş yavaş artıyor. Gelen mektupların kimileri haber yüklü oluyor, kimileri Gün için önerilerle dolu.

Hemen belirtelim ki, **Gün'e Yazın Herkes Öğrensin** çağrımız, Gün'ün Türkiye'nin her yanından okurlarının muhabirleri olması içindir. Ve yine belirtelim ki, Gün'e yazan her muhabir de doğrudan Gün'ün bir çalışanıdır artık. O nedenle de Kayseri'den yazan arkadaşımızı biz artık Kayseri muhabirimiz olarak görüyoruz. Aynı durum Ortaca'lı arkadaşımız için de geçerli.

GÜN

12 EYLÜL rejiminin tüm kurumları ve ideolojisiyle üstümüzden kalkmaya niyeti olmadığı görülüyor. Çok değil, daha bir yıl önce kimi çevrelerin coşkulu biçimde kapıldıkları demokrasiye geçilmekte olduğu inancı, çökmekte gecikmedi. Son sıralarda bu heyecanın iyiden iyiye duruldüğu, hattâ yerini karamsarlığa terketmeye başladığı da söylenebilir. Siyasal toplumsal gelişmenin dinamiğini yanlış yerlerde arayanlar için kaçınılmaz bir hüsran bu. DYP Genel Başkanı'nın, "Böyle vatanperver işçi kuruluşunu bulduk da bunuyoruz", diye nitelediği son Türk-İş "eylemi" iktidarın niyetlerinin yalnızca en son örneği olarak bile ders verici. Türk-İş'in TBMM Başkanlığı'na "masum işçi isteklerini" iletmek için dilekçe vermesi bile, devlet zoruyla engelleniyor. Bu, sorunun bir yanı. Bizim için asıl önemli olanı, baskıya ve zora karşı, toplumsal gelişmenin kendiliğindenliğinin bile varolan duruma katlanamadığı. Bu geleceğin asıl güvencesinin işçi sınıfı hareketi olduğu, yaşadığımız günlerde olduğu gibi, önümüzdeki dönemde de yakından görülecektir. 12 Eylül rejiminin topyekün tasfiyesi aynı zamanda yaşamın her alanına sızmış amerikan varlığının da teşhir edilmesiyle birlikte yürüyecektir. Otuz beş yıl önce ülkemiz NATO'ya sokuldu ve bugün yaşadığımız acıların belirleyici unsurlarından biri de budur. Emperyalizme ve NATO'ya karşı gençliğin, işçilerin ve emekçilerin yürüttüğü kavga 68'lerde, 78'lerde nasıl yükseltildiyse, 88'e doğru da aynı görevle karşı karşıyayız. NATO'cu güçlerin demokrasi savaşımının önündeki engelin ta kendisi olduğu ne denli açıklıkla görülürse, sol, sosyalist güçlerin hedefleri deo ölçüde açıklık kazanacaktır.
Sevgiyle, dostlukla.

"KÜRT SORUNU"

ÜLKEMİZDE "doğu sorunu" konusunda hep iki çizgi süregeldi.

Birinci çizginin savunucularına göre "doğu sorunu"nun çözümü, doğunun ekonomik ve sosyal gerilikten kurtarılması için bütün olanakların seferber edilmesi, demokratik hak ve özgürlüklerin, ülkemizin bütününde de olduğu gibi, bu bölgede de gelişmesi ve özgürce kullanılması. Yine bu çizginin savunucularına göre, bu bölgemizde olmayan demokratik özgürlüklerin yanısıra, yürürlükteki yasaların ve yasal hakların da kullanılabilir olması önemli bir sorundu.

İkinci çizgi ise ülkemizde devlet politikasına yön verenlerce savunuldu ve uygulanageldi. Bu çevreler sınıf nitelikleri sonucu Doğu'da gerilik zincirini kırmak için hiçbir şey yapmazken, üstelik durumun sürmesinden özel yararlar umarak en geri kurumları desteklerken ve onlarla ittifak kurarlarken, ayrım gözeten, baskı ve şiddet politikalarına başvuran bir politika izleyegelmişlerdir. En temel tarihsel ve sosyolojik gerçekleri siyasi kaygularla gözardı ettiler. Politikalarını "ülkemizde Kürt yoktur" gibi dahiyane bir buluşa dayandırdılar. Bu sorun öylesine dokunulmaz bir tabu durumuna getirildi ki, en sonunda Devlet İstatistik Enstitüsü yöneticileri etnik özelliklere ilişkin verileri saptamak için Nüfus Sayımı'nda bazı sorulara yer vermeleri nedeniyle mahkemeye verildiler. Ülkemizde çıkarılan ansiklopediler içinde özel bir yeri olan İslam Ansiklopedisi'nin altıncı cildi Kürtler maddesine yer vermekteydi. Devlet kütüphanelerinde bu ciltler kesilerek ilgili madde çıkartıldı ve yeniden ciltlendi. Ancak bugün bu politikaların soruna ne kadar çözüm getirdiği devletin en üst kademelerinde bile yoğun olarak tartışılıyor.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da sekizbuçuk yıldır sıkıyönetim sürüyor. Bu dönem içinde bu bölge de diğer yörelerimiz gibi, hatta daha da hallaç pamuğu gibi atıldı. 12 Eylül rejimi toplumsal ve siyasal sorunları belli bir bakış açısıyla çözümlemeye çalıştığı için, bu anlayışın doğurduğu sert yöntemleri toplum bütün yönleriyle yaşadı. Bu bölgede köylerin ve kasabaların büyük çoğunluğunda operasyonlar yapıldı. Diyarbakır Sıkıyönetim Mahkemesi Askeri Savcısının açıkladığı rakamlarla yalnız Diyarbakır Cezaevinde 30'u aşkın siyasi mahkum "normal olmayan ölüm biçimleri ile" öldüler. Çatışmalarda veya pusularda çok sayıda asker, polis ve diğer resmi görevliler, sivil halk ve gerilla öldü. Soruna bir çözüm getireceği iddiasıyla yapılanlardan ve sancılı o n yıldan sonra sonuç en yetkili ağızlardan şöyle özetleniyor:

"Doğu Sorunu yalnızca askeri önlemlerle çözülemez. Sorunun ekonomik ve toplumsal boyutları da vardır. Daha uzun bir süre olaylarla içiçe yaşamayı öğrenmeliyiz."

Devlet politikasına yön veren çevrelere hakim olmaya başlayan bu yargıya uygulanan politikaların çıkmaza girmesi sonucunda varılmıştır. Ancak yıllar öncesinde ülkemizdeki demokratik ve sol güçler akılla ve bilinçle bu çıkmazı gördüler ve göstermeye çalıştılar. "Doğu Sorunu"nun en sancısız, sağlıklı çözüm yollarını ortaya koymaya çalıştılar. Bilimsel araştırmalarla doğunun tarihsel ve güncel gerçeğini gün ışığına çıkarmak için çaba harcadılar. Bütünüyle ülkemizin çıkarlarına uygun ve onun geleceğine karşı sorumluluk duyan bu çabaların üzerine baskı uygulandı. Varolan doğu gerçeğine dokunan her kesim ve herkes susturularak bu gerçek ortadan kaldırılacak sanıldı. Bölücülüğe karşı savaşmak adına çoğu zaman hukuken yasalara aykırı, fiilen de birliği bozucu yollara sapıldı. Bu çizginin sorunu çözücü bir yönü olmadığı her geçen gün daha iyi anlaşılmaktadır.

Sorunun bölgedeki ekonomik durumun düzeltilmesiyle çözümlenebileceği yolundaki görüşler yaygınlık kazanıyor. Doğu halkının sorunlarını neredeyse bıçakla keser gibi sona erdirecek diye lanse edilen GAP projesine büyük umutlar bağlanmış durumda. Bu görüş de sonuçsuz bir önermedir. Çünkü birincisi GAP projesinin doğudaki çelişkileri azaltmak yerine nasıl şiddetlendireceğini birlikte yaşayarak göreceğiz. İkincisi sorunun demokratik içeriğini görmeyen yaklaşımlar sancılı süreçlere kapı aralarlar.

Son günlerde Kürt sorununun daha çok sözünün edilir olması, yazılıp çizilmesi elbetteki olumlu bir durum. Bu yeni yaklaşımların zorunluluğunun toplumun bütün kesimlerinde de hissedilmesinin bir sonucudur. Bu yönüyle olumludur, ancak yeterli değildir. Çünkü geçtiğimiz ay içinde korucu evlerine yapılan baskınlar ve öldürme olaylarıyla birlikte olayları kınayan yazı ve demeçler basınımızda görüldü. Ancak sorunun adını koymakta ve çözüm yollarını tartışmakta hala çok büyük eksikler var. Gerici dayatmalara boyun eğerek yıkıcı politikaları onaylamak veya bu politikalara karşı suskun kalmak son derece zararlı bir tutumdur.

Bütün demokratik ve sol güçler en temel insani, bireysel ve kollektif hakların tanınmadığı, kardeşlik ve eşitlik ilkelerini temel almayan politikaların terk edilmesi için çaba göstermek durumundadırlar.

68'lerden, 78'lerden "NATO'ya Hayır" mücadelesi...

1968'LER... 1960'dan sonra ülkemizin yaşadığı özgürlük dönemi pekçok toplumsal hareketliliğe olanak sağlıyordu. 1965 yılına kadar toplumdaki tartışmaların ana eksenini 27 Mayıs devrimi ve Atatürkçülük ilkeleri oluşturuyordu. Gerek bu dönemde, gerekse daha sonra toplumsal hareketlilik içinde kendi etkinliğini en çok hissettiren kesim gençlikti ve 1965'den sonra politik düşüncelerin olgunlaştırdığı gençler yurt sorunları üzerinde düşünmeye başlıyor, daha önce kurulan pekçok "Talebe Cemiyetleri"ne, Fikir Kulüpleri Federasyonu gibi politik örgütler katılıyordu. Öğrenci gençlik içinde, sömürüye, faşizme ve emperyalizme karşı gösteriler ve tepkiler gelişiyordu. 1967 Mayısında Vietnam savaşını protesto eden gençler aynı yıl Haziran ayında Amerika'nın Akdeniz'deki savaş kolu 6. Filo'nun gelişini protesto

etmek için kampanya düzenliyorlardı. 65-70 döneminde NATO'ya ve onun en büyük gücü ABD'ye karşı düzenlenen gösterilerin başında genellikle gençler oluyordu. 1967 yılı içinde düzenlen kampanyalarda öğrenciler yürüyor, toplantılar düzenliyor, amerikan bayraklarını yakıyor, asılı durduğu yerden indirip yerine türk bayrağı asıyorlardı. 6. Filo gidene kadar yapılan açlık grevinde ise dört kişi tutuklanıyordu. Nisan 1968'de NATO'ya girişin yıldönümü nedeniyle "NATO'ya Hayır" kampanyası düzenleniyordu. "Emperyalizme karşı döğüşen az gelişmiş ülkelerle ilgili" bildiriyi 308 aydın ve bilim adamı imzalıyordu. NATO ve ABD'ye karşı antiemperyalist gösteriler giderek artıyor. Temmuz 68'de 6. Filo'yu protesto olaylarında polis Teknik Üniversite yurdunu basıyor, 30 kişi gözaltına alınıyor, 40 kişi yaralanıyor ve TİP üyesi Vedat Demircioğlu öldürülüyordu. Artık gösteriler polisle girilen sert çatışmalarla noktalanıyordu. 1969'da ODTÜ'lü öğrenciler ABD

6. FİLO DEFOL !

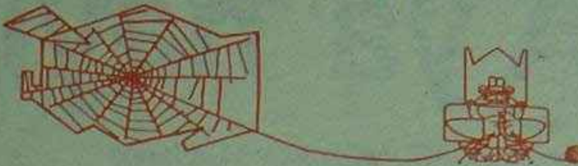
Nato'yu Yurdumuzdan Kovalım

TÜRKİYE NATO'YA NASIL GİRDİ? İkinci Dünya savaşı ile birlikte birçok mazlum ülkenin özgürlüğünü kazanması ve sosyalist ülkelerin sayılarının artması dünyadaki belli başlı kapitalist ülkeleri emperyalist çıkarları doğrultusunda birlikte davranmaya zorladı. Öncelikle ABD ve İngiltere arasında başlayan görüşmeler Avrupa'nın diğer kapitalist ülkelerinin de katılımıyla, dünya barışı için yeni bir tehdit oluşturacak olan NATO'nun ortaya çıkmasını getirdi. Nisan 1949 yılında 12 devlet NATO askeri anlaşmasını, Birleşmiş Milletler Anlaşmasına ve Dışişleri Bakanları Konseyi kararlarına aykırı olarak imzaladılar. 26 Nisan 1949'da Başkan Truman, Cumhurbaşkanı İnönü'ye, "NATO'nun meydana gelişinin aynı zamanda Türkiye'nin de güvenliğine hizmet ettiğini", belirtti. Ancak Truman, Türkiye'nin NATO'ya girmesini düşünmüyordu. Aynı yıl Amerikan Temsilciler Meclisi'nde Amerikan savunmasını güçlendirmek için denizaşırı karakollara gereksinim olduğuna karar verildi. Bundan sonra da Türkiye'nin ileri bir karakol olarak NATO'ya alınması düşünüldü. 1950 yılında Demokrat Parti iktidarının ABD yanlısı dış politikası gereği, Türkiye Kore halkına karşı savaşmak üzere Kore Savaşı'na katıldı. Bunun ödülüyse, Kore topraklarında kalan onbinlerce insanımız, 113 madalya ve NATO' ya kabulumüz oldu. Türkiye'nin NATO' ya girişi ile birlikte yeni bir dönem başladı. Amerikalılar Türkiye üzerinde 35 milyon metrekarelik bir toprağaa yerleştiler. Ülke toprakları üzerinde üsler, radar istasyonları kuruldu, Türk ordusu NATO'nun emrine verildi ve ardarda ikili anlaşmalar yapılmaya başlandı. Askeri bağımlılık ekonomik bağımlılıkla pekiştirildi. Pekçok uzman, barış gönüllüsü altında casuslar, misyonerler Türkiye'ye doldu. Böylece, Türkiye için yeni bir kölelik dönemi daha başlıyordu.

elçisinin arabasını yakıyor, 6.Filonungelişinekarşı eylemler sürüyor, Aralık ayında 6. Filo'nun İzmir'de kaldığı on gün içinde 400 kişi gözaltına alınıyordu. 1970 yılında 6. Filo'nun gelişi bir kez daha protesto ediliyor, Amerikan Haberler Merkezi basılıyor, Amerikan bayrağı yerine Türk bayrağı çekiliyor ve polisle çatışmaya giriliyordu. Mart ayı içinde "Bağımsızlık Haftası" düzenleniyor, Nisan ayında NATO'nun 21. kuruluş yılını protesto gösterileri yapılıyordu.

KANLI PAZAR 1969 yılında 6. Filo'nun gelişini protesto etmek için düzenlenen gösterilerin 16 Şubat'ta yapılacak "Emperyalizme Karşı İşçi Yürüyüşü" ile noktalanması planlanmıştı. Pendik'ten Taksim'e kadar yapılması düşünülen yürüyüşe valilik izin vermemiş, yürüyüş güzergahı Beyazıt-Taksim olarak belirlenmişti. Yürüyüşün tertip komitesi Kartal bölgesi işçileriydi. Ancak daha miting ve yürüyüş öncesi gerici güçler mitinge engel olma kararı almışlardı. Beyazıt'tan yürüyüş başladığında 30.000 kişilik bir topluluk vardı. Yürüyüş kolu Taksim'e vardığında ise bombalar patlıyor, polis ve gericilerle yapılan çatışmalar sonucu yüzlerce insan yaralanıyor ve iki işçi ölüyordu. Tarihe "Kanlı Pazar" olarak geçen bu olayın hemen ertesi günü 76 örgüt Milli Güvenlik Kurulu'na bir mektup göndererek olayı kınıyordu.

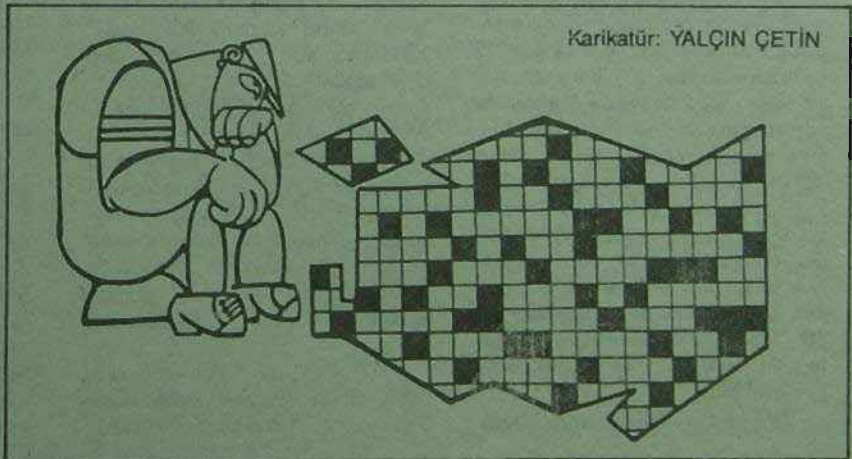

1978'LER... 1970'e kadar süren yoğun mücadeleler, 12 Mart'la duruyordu. Ancak, 1974 sonbaharında ABD emperyalizminin uluslararası elçisi Kissinger'in gelişi, öğrencilerin yeniden protesto eylemlerine başlamalarına neden oldu. Büyük kentlerde günlerce süren boykotlar, yürüyüşler yapıldı. Artık alışıldığı üzere yine gözaltılar, tutuklamalar da peşinden geldi. Ancak 1970 sonrasında NATO'ya karşı düzenlenen en önemli etkinlik, 1978'deki "Nato'ya Hayır" kampanyasıydı. Partilerin, demokratik kitle örgütlerinin, değişik grupların ayrı ayrı ve birlikte düzenledikleri toplantılar, yürüyüşler, mitingler, NATO'yu yeniden tartışma gündemine getirdi. Tepkileri çok boyutlu olan bu kampanya sırasında Yılmaz Derebaşı gizli iktidar odağının hedefi oldu. 10 yıl sonra bir kampanyada bir şehit daha veriliyordu. Kampanya sonrasında, ikili anlaşmalar, SİA, nükleer silahlanma gibi konularla sürekli gündemde kalan NATO ve ilerici kamuoyunun tümünün ortak istemi haline gelen NATO'dan çıkılması, bir kez daha ve 12 Eylül'le gündemden uzaklaştırıldı.

Türkiye toprakları 35 milyon metrekareyi unutturan ölçülerle ABD'ye açılmıştı. limanlar artık 6. Filo'nundu. Üsler komşu ülkelere karşı saldırı kamplarına dönüşmüştü. Çünkü halkın tepkileri yoktu, ABD'yle ilişkiler altın çağını yaşıyordu. Çünkü seçimle yönetime gelmiş partiler bile yoktu. ABD'yse istedikçe istiyordu.

Gelecek yıl 1988, yani 1968'in, 1978'in yıldönümü. NATO ve ABD ile ilişkiler yine gündeme gelmek durumunda. ●

Karikatür: YALÇIN ÇETİN

SEİA'ya hayır!

Anlaşmanın imzalanmasını, ABD'ye kölelik halkalarına bir tanesinin daha eklenmesi olarak gören sol güçler için, anlaşmayla ABD'nin hiçbir somut taahhütte bulunmamış olması yalnızca bir ayrıntıdır ve ancak, bağımsız bir ülke olarak nasıl onursuzca belgeler altına imzalar atılabildiğinin görülmesi açısından değer taşımaktadır.

MEHMET İZER

SAVUNMA Ekonomik İşbirliği Anlaşması (SİA) imzalandı. Hayırlı uğurlu olsun. Kabul etmek gerekir ki, Cumhurbaşkanından, Başbakanından başlayarak tüm yetkililer ve yetkisizler (vatandaşlar) SİA'nın imzalanması konusunda bunu söyleyebildiler. Ve yine kabul etmek gerekir ki, "hayırlı uğurlu olsun"dan başka birşeyler bulup söylemek büyük maharet isterdi.

SİA'yı beş yıl uzatan mektup teatisinin ABD tarafından, SİA'nın imzalanması halinde olacaklar şu kelimelerle anlatılıyordu: "olduğunda, olacağında, uygun bir şekilde, tavsiye edilip, en iyi biçimde, olmasına, oldurulması için..." Türkiye tarafının sözleri ise "aynen, kesinlikle..." ABD tarafından gönderilen mektupta "iç ve dış terörizmle mücadeleler konusunda TC ile birlikte birebir mücadeleye varız" deniyordu, Türkiye de "teşekkürlerini arz ediyor..." du.

BİR ÜLKE düşünelim, parlamentosunda muhalefet partilerinden biri tarafından, "büyük dost"la imzalanmış olunan ikili anlaşmaların sayısı sorulduğunda, başbakanı yardımcılarına "sahi kaç tanedir" diye sorabiliyor ve yapılan derin araştırmaların sonucu, aynı başbakan tarafından yıllar yıllar sonra, iki darbe birkaç seçim vb. sonrasında, yetkisiz olduğu bir dönemde şöyle açıklanıyor: "Valla araştırdık gördük ki, ne olmuş ne bitmiş belli değil..." (Sözkonusu ülke Türkiye, muhalefet partisi TİP ve başbakan da Demirel'dir.)

İşte bu ülke 1980 yılında büyük

tartışmalara, karşı gösterilere neden olan SİA'yı zor bela imzalamış, uygulamasıda 12 Eylülcülere nasip olmuştu. Ve sonra da ikinci kez ve 1990'a kadar uzaması için konuyu TBMM'ye bile götürmeden, önce Özal ağzından "esip kükreyerek", sonra da "karanlıklar prensi Perle'nin" avutucu sözleriyle avunarak, Özal'ın ABD'deki "hasta" yatağından verdiği direktifle imza basılıvermişti. SHP'nin son anda olaya girmeye çalışması ve Cumhurbaşkanından engel olmasını istemesi de, "makamımız hükümet işlerine karışmamaktadır" yanıtını almıştı.

BİZİM konuya yaklaşımımızın "anlaşma ne verdi ne istedi" olmadığı açıktır. Anlaşmanın imzalanmasının, ABD'ye kölelik halkalarına bir tanesinin daha eklenmesi olarak gören sol güçler için, anlaşmayla ABD'nin hiçbir somut taahütte bulunmamış olması yalnızca bir ayrıntıdır ve ancak bağımsız bir ülke olarak nasıl onursuzca belgeler altına imzalar atılabildiğinin görülmesi açısından değer taşımaktadır.

GÜN'ün NATO'nun kuruluş yıldönümü nedeniyle hazırlanmış sayfalarında da görüleceğigibi, ülkenin sol güçleri şerefli bir antiemperyalist geçmişe sahiptirler. İkili anlaşmalar konusunu gündeme getiren de onlardır. NATO'nun ulusal çıkarlarımızı nasıl tehdit ettiğini gösteren de, Türkiye'nin ABD'ye satılmış parçalarını metrekareleriyle saptayanlar da onlardır, Amerikan subaylarının sömürge ülkedeymiş gibi halkımıza karşı giriştikleri insanlık dışı uygulamaları günışığına çıkaranlar da.

Diğer taraftaysa, ülkemize gelen ilk Amerikan gemisi Missuri'den, son geleni Nimitz'e uzanan çizgide, İstanbul genelevlerinden Antalya genelevlerine uzanan çizginin ülkemizdeki temsilcileri vardır. Bunlar "arz edenler"dir.

Mücadele de bu iki çizgi arasında sürmektedir, sürecektir. Bu mücadeleye kararsızca katılanları da kararı bir konuma getirmek, sosyal demokratları da olabilen bölümüyle mücadeleye katabilmek, antiemperyalizme karşı yenidenyükselmeye başlayan bayrağı daha hızlı kaldırmamıza katkı sağlayacaktır. Ancak bu mücadelenin ana ekseni dün olduğu gibi bugün de sol güçlerdir ve onların birliği sonuç alıcı halkayı oluşturmaktadır.

Gözden kaçırmayalım, anti emperyalist mücadele için yalnızca SİA, NATO, İkili Anlaşmalar vb. hedef değildir. Ülkemizin gelişkin bir demokrasiye ulaşması için verilen mücadele de, doğrudan antiemperyalist karakterlidir. Ve demokrasimizi kazanmak için verdiğimiz mücadele de karşısında her zaman tekelleri, onların sözcülerini ve ABD'yi bulacaktır. ●

12 Mart tartışması nedeniyle, geçmişe seçerek bakamayız

MART ayı içinde, 12 Mart'ın yıldönümü dergilerin önde gelen konularından oldu. 12 Mart'ın nasıl bir şey olduğunun 15 yıl sonra yeniden yazılması, tartışılması kuşkusuz yararlı da oldu. Ancak, kabul etmek gerekir ki, tarihe yaklaşımda sorumlu ve dürüst olmak gelecek için belirleyicidir. Hele ki, dönemin önemli noktalarında yeralanlar için bu daha da büyük bir önem taşır. Tabii ki, 12 Mart gibi bir olayda, bu sorumluluğu ve dürüstlüğü beklediğimiz kişiler, muhtıracılar, dönemin devrilen hükümeti ve tayinle gelenler değiller.

Yeni Gündem dergisi de, 53. sayısında "Gülten Çayan, Ertuğrul Kürkçü, Orhan Savaşçı... anlatıyor. THKP/C THKO DEV-GENÇ 12 MART" kapak konusuyla tartışmaya katıldı. 1971'de Dev-Genç Başkanı olan Ertuğrul Kürkçü'yle yapılan görüşmede dikkat çekici bir yan vardı. Kürkçü şunlara değiniyordu: **"Dev-Genç muhtırayı neden destekledi?** Kürkçü-Desteklediği söylenemez. Ancak doğrudan ve açık bir karşı çıkışta bulunduğu da söylenemez. Bunun nedenlerinden birincisi, 12 Mart Muhtırası'na ilişkin bir siyasi değerlendirme yapmak için o güne kadar Dev-Genç'e teorik önderlik sağlayan arkadaşlarla toplu bir değerlendirme yapmak olanağının bulunmayışıdır. Çünkü Mahir Çayan, Yusuf Küpeli gibi siyasal önderlerimizle biraraya gelemedik. Doğru bir değerlendirme yapmak için elverişli bir durumda değildik. Bu konuda karar vermek, çok sınırlı bir tecrübesi olan benim gibi insanlara kaldı. Ancak yine de 12 Mart Muhtırası karşısında olumlu bir tutum takınmak eğiliminde değildik. İnşaat Mühendisleri Odası'nda bir toplantıya çağrıldık. Burada demokratik kitle örgütlerinin temsilcilerinin 12 Mart karşısında ortak bir tutum sağlaması gereği üzerinde konuşuldu. Tartışmalar gösterdi ki, Dev-Genç ve Mimarlar Odası temsilcileri dışında kalan öteki temsilciler muhtıranın desteklenmesini istiyorlardı. Muhtırayı izleyen günlerde siyasi koşulların ağırlaşacağını ve yalıtılmış olarak mücadeleye devam edemeyeceğimizi düşünerek öteki temsilcilerle bir uzlaşma yolu bulmaya çalıştık... Fakat gördük ki, tek doğru tutum, tâ en başından muhtıranın kendisine açıkça ve çok anlaşılır bir biçimde, tek başına kalmayı da göze alarak karşı çıkmakmış."

Asıl konuya geçmeden bir başka soruya verilen yanıtı da aktaralım: **"8-9 Mart'ta THKP/C'nin tutumu ve durumu neydi?.. Somut olarak üzerinize düşen bir görev var mıydı?** Kürkçü-O gece Yusuf Küpeli, ben ve başka bazı Dev-Genç yöneticilerini bir evde biraraya getirdi. Gelişecek duruma göre gericilerle mücadeleye girişeceğimizi ve hazır bekleyeceğimizi bildirdi. Biz de bekledik. Ne darbe, ne de karşıdarbe oldu. Muhtıra verildi. Biz de herhangi bir eylemde bulunmadık."

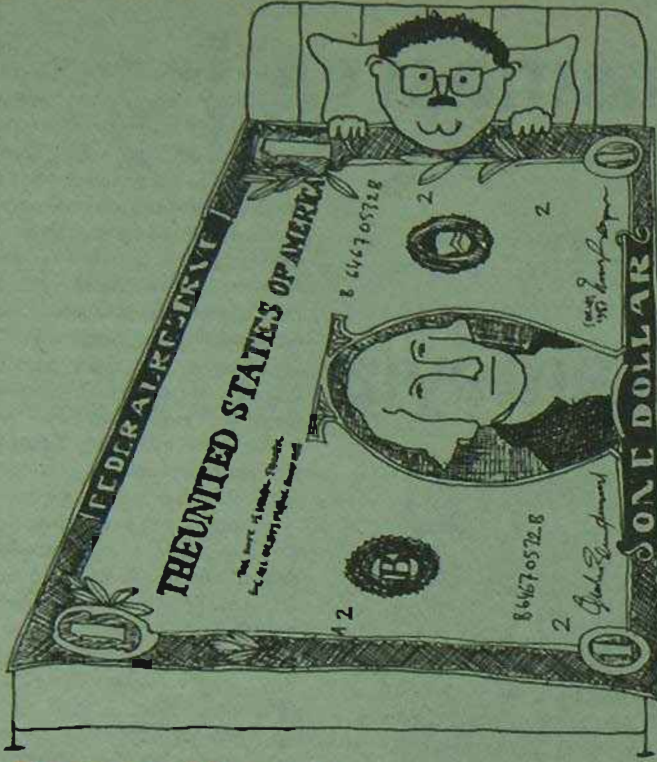
Üzerinde durmayı düşündüğümüz konu, sözü edilen toplantıyla ilgili. Bir de o dönemde Dev-Genç tavrını belirleyen ön gelişmelere ilişkin. İkincisinden başlayalım.

Dev-Genç'in merkez yayın organı İleri'nin 8.1.1971 tarihli sayısının kapağı **10. Yılında 27 Mayıs.** Kapak resminde bir general, bir öğrenci, bir işçi, bir köylü kolkola yürürken çizilmiş, kapak yazısı da 27 Mayıs'ta gelişemeyen ileri adımların benzer bir girişimle önlerinin açılacağına ilişkin. Yani, Dev-Genç'in politik tavrını belirleyenler 12 Mart'tan önce benzeri gelişmeleri gündemlerine almışlar. Kısacası, Kürkçü'nün değindiği gibi karar vermelerine elverişsiz koşullarda değiller. Ayrıca aktardığımız ikinci sorunun yanıtında da, "siyasi önder" diye nitelediği Yusuf Küpeli'yle muhtıradan üç gün önce birlikte oldukları anlaşılıyor.

Ama hemen belirtelim, bunları dile getirmedeki amacımız dediydidedi türünden bir kısır polemik değil. Ama bugün, o dönemin belirli politik hareketlerinden önde yer alan kişilerin de, geçmişi daha sakince değerlendirip, gerçekleri hataları/başarıları açıklıkla ortaya koymaları içindir. Dev-Genç de yanlışları/doğrularıyla o dönemde yer alan örgütlerden biriydi. Sosyalist hareket içindeki ana kamplaşmalardan birinin de ana eksenini oluşturuyordu. Ve açıkça kabul edilmeli ki, darbeci eğilimlere, tutarlı biçimde karşı olmak bir yana, İleri'nin kapağından da anlaşılacağı gibi sempatiyle bakabiliyordu. Bunu da netlikte koymadan, ne o hareketin ne de onu eleştirenlerin geleceğe birlikte bırakacakları bir değerlendirme olamaz.

Gelelim İnşaat Mühendisleri Odası'nda yapılan toplantıya. O toplantı 15 kuruluşun ortak bildirisini yarattığı için 15 örgütün toplantısı biçiminde anılıp gitmiştir. Ancak toplantıda Türkiye İşçi Partisi temsilcisinin de bulunduğunu sanırız Kürkçü unutmamıştır. Tartışmalar boyunca da TİP yetkilisinin ortak bir karşı çıkışı, temelden reddi önerdiğini de unutmuş olması düşünülemez. Ama bunlar unutulduysa bile, Kürkçü'nün 12 Mart öncesini irdeleyen sözlerinde TİP gibi bir kuruluşu ve Onun 12 Mart'tan önceki "Faşizme Hayır" kampanyasını hiç konu etmemesi anlaşılır olmaktan uzaktır.

Özetleyerek bitirelim, açıklık ve yanlışları/doğrularıyla geçmişe seçmeksizin sahip çıkmak, bu arada da unutmalara, sorumluluk aktarmalara yer vermemek gerekiyor. ●

Ameliyat ve sonrası herşey kitabına uygun!

MURAT GÜNER

TÜRKİYE'de kitabına uydurulmayacak birşey olmadığını bilmeyen mi kaldı? Özellikle devlet imkanlarından yararlanmayı kitabına uydurmak konusunda varılan noktalar göz yaşartıcıdır. Ve başbakanımız bu konuda da öncülük yapmaktadır.

Bilindiği gibi Özal Amerika'da göz ameliyatı olmadan önce, Ankara Numune hastanesinden, bu ameliyetin Türkiye'de yapılamayacağı konusunda rapor almıştı. Bu belgeye dayanarak, başbakanın ABD'de olduğu ameliyatın tüm masrafları devlet tarafından karşılanmıştı. Bu olayla ilgili olarak iki çok önemli konu vardır. Birincisi son derece yalın bir gerçek olarak, başbakanın aldığı belge yalan bilgi içermektedir. Yani söz konusu ameliyat (kataraktın alınması ve yerine intra-oküler mercek takılması ameliyatı) özel ve kamu birçok hastanede başarıyla uygulanmaktadır. Pahalı ya da ucuz değişik kalitelerde mercek seçmek de mümkündür. Bu gün devlet, mercek parasının 130 bin lirasını karşılamaktadır.

İkinci önemli konu da şudur: Hastaneden doğru olmayan bir belge alınması bile, ABD'de göz ameliyatı olan bir devlet memurunun masraflarının devletçe karşılanmasına yetmez. Öyle olsaydı yüzlerce büyüğümüz ameliyat parasını kitabına uydururdu. Oysa bu başarı bir tek Özal'a mazhar olmuştur.

Kuşkusuz Özal, zengin bir insan olarak ABD'ye gidip ameliyat olmayı tercih edebilirdi, masrafını da rahatça karşılayabilirdi. Ancak anlaşılan, Özal ve çevresi ameliyat için kendi parasını harcamayı bir saflık olarak görmekte, böyle zararlı bir yolun kapısını açmak istememektedir.

Şimdi, (geçmişler olsun) By-pass ameliyatı masrafları kitabına uydurulacaktır. Bunun için Özal'ın ABD'de aniden hastalanıp, acilen hastaneye kalktığını ve ameliyat olmak zorunda kaldığını gösteren kağıtlar hazırlanmıştır. Böylece Özal'ın ve refakatçilerinin milyonlarca liralık ABD faturasını devlet ödeyecektir. Oysa, gerek Cumhurbaşkanı gerekse ANAP yöneticileri, başbakanın Amerika'da ameliyat olmaya önceden karar verdiğini bildiklerini ifade etmişlerdir. Buna rağmen olay kitabına uydurulacaktır.

(Not: Bugün By-pass ameliyatları, Türkiye'de en az altı merkezde başarıyla yapılabilmektedir. Bu merkezlerin sayısı yakında yirmi olacaktır. Ayrıca Cumhurbaşkanı iki ay kadar önce Gülhane Askeri Tıp Akademisi'nin olanaklarının bu yönden geliştirilmesini emretmiş, hastaneye cihaz alımı için ek ödenek tahsis edilmiştir.)

Kuşkusuz, uydu şovun, yani ANAP'ın tele-propagandasının masrafı da devlet kasasından çıkacaktır. Bunun da formülü bulunmuştur. Özal geldiği zaman yapılan karşılama töreninin önemli harcamalarının kaynağı, yine devlet kasası olacaktır. Ama o şekilde, ama bu şekilde.

Görüldüğü gibi iktidar, yolsuzlukları kitabına uydurmakta pek pervasızdır. Başbakan'ın ameliyat fonları sadece çarpıcı birer örnek oluşturmaktadır o kadar. Yoksa değer olarak, tüm diğer kitabına uydurulan yolsuzlukların yanında devede kulak kalmaktadır.

Ünlü ABD'li gangstern Al Kapon onca adam öldürdü, banka soydu, içki kaçakçılığı, uyuşturucu ve kadın ticareti yaptı, hiçbirinden yakayı ele vermedi de, vergi kaçırmaktan hapse atıldı ve oradan bir daha çıkamadı, hapiste öldü. Dememiz o ki, bunca işkence, baskı, zulüm, işçi haklarının gaspedilmesi, insanların göçe zorlanması, ülke topraklarının parsel parsel satılması, hepsi belki kitabına uydurulur da, belki yolsuzluklar bu iktidarın ayağına dolaşır. Kağıtlar bazı yolsuzlukları kitabına uydursa da kağıttır sonunda ve ne de olsa!

Rabıta: Avcısını vuran kurşun

KOLAY değil, varlık nedeni yaptığın konulardan biri dönüp seni vuracak. Bunu usta avcı bile önleyemez. Kalkıp yine bir türlü uslanmayan solcuların bütün bunların gerçek nedeni olduğunu söylemek de, eh artık geçerli olamaz.

Kolay değil.

Türkiye, yurtdışındaki vatandaşlarının "dini vecibelerine" yardım etsinler diye din adamlarını beşer onar (sonra biner biner) Avrupa'ya göndermiş. Onlar gidince orada herhalde demokrasiden, dini görevlerini o zaman kadar yanlış yerine getirdiklerini anlamışlar, camiler dinci politik akımların merkezleri olmaya başlamış. İmamlar da politik liderler. Olabilir. Ama sonraları bu çalışmaların güdümlü boyutları biraz büyüyüp, yalnızca yan destek güç olmak istemeyince, devlet dur bakalım demiş. Bu da olabilir. Çalışın diyen de onlar, destekleyen de. Sonra yavaşlamasını da isteyebilirler. Ama olmamış. İşte çorap söküğü de adım adım başlamış.

Din adamlarına, Devlet Bakanı, MGK üyeleri, Başbakan, Bakanlar imzasıyla, Suudi yönetimli, Aramco sermayeli **Rabıta** örgütü tarafından para verilmesi kararı ortaya çıkınca da çorap söküğü bir ilginç noktaya ulaşmış.

SHP Genel Başkanı: "Böyle meseleler hiçbir anayasa maddesiyle korunamaz. Cumhuriyetin temel ilkesine aykırı hareket yapılmış, ondan sonra bu hareketi yasal herhangi bir yoldan soruşturulamaz diyeönleyeceksinizBu olmaz, nasıl ki, anayasada, cumhuriyetin temel niteliklerinde değişiklik önerilemez deniliyorsa, bu niteliklere aykırı hareket varsa soruşturmaya kimse engel olamaz," diyor. Kısa ve özlü bir değerlendirme. Ve gerçekte de yapılması gereken, bir dönemin üzerindeki tüm örtünün kaldırılması için girişimde bulunmaktır.

Bu bir ilk örnektir. Benzer perçok örnek de sıradadır diye düşünmek herhalde kahinlik sayılamaz. Resmi olanların dışındaki tüm kurumları kapatacaksınız, yasaklayacaksınız, dahası, bir dönem üç kişinin yanyana bulunmaması gerektiğine kadar işi vardıracaksınız, herşey isteklere göre belirlenecek. Tartışma yok, eleştiri yok. Yükleneceksiniz ülkenin ilerici güçlerine, çalışan kesimlerine. Sonra çorap sökülmeye başlayacak. Şaşırmamak gerekir. Çorabın sökülmesi sürecek ve daha çok şeyi birlikte göreceğiz.

Dev Sol operasyonunu kim yaptı?

Basınımız geçenlerde anlamlı bir "sorumluluk" "ciddiyet" örneği daha verdi. Şubat ayının son günlerinde başlayan bir operasyon tüm basının ilgisini çekmiş, yedi yıldır benzerlerini defalarca yazdıkları bir olayla daha karşılaşmışlardı. Yakalanan teröristler, hücre evleri, soygun planları, karda kışta yılmadan terörist avlayan emniyet mensupları, silahlar, yasak yayınlar günlerce boy boy resimlerle birinci sayfalardan verildi. İstanbul basını neredeyse operasyonu İstanbul Emniyeti ile birlikte yürütüyordu. Polisin söylemek istediklerini basın daha güzel söylüyordu, renk renk boy boy resimlerle.

Haziran yayınları sahibi Ahmet Zengin ve Çözüm Dergisi yazı işleri yönetmeni Ertuğrul Mavioğlu, birkaç kişi ile birlikte Mart ayı başında Dev-Sol operasyonu adı altında gözaltına alınıyor ve haklarında sayısız haber çıkıyordu. Kendilerine pekçok suç isnat edilenlerden aralarında Ahmet Zengin'in de bulunduğu dört kişi onbeş günlük tutukluluk süresi sonucu çıkarıldıkları DGM'de serbest bırakılıyorlardı. Zengin daha sonra düzenlediği basın toplantısında basının tutumunu kınıyor, asılsız yazılan haberlerin gerçeklerini anlatıyordu.

Basın ve yayın dünyasına son zamanlarda yapılan baskılar, yasal yayınların ardında yasadışı örgütler aramak, keyfi uygulamalarla insanları gözaltında tutup suçlu işlemi uygulamak, işkence yapmak giderek artarken, İstanbul basını olayları kınamak, yapılanları ortaya çıkarmak yerine, alkış tutuyor, bu baskıları gerçekleştirenlere yardımcı oluyor. İlerici, sol basın yayın dünyasına yönelik baskılara bir de basının bir başka kesiminden gelen baskılar ekleniyor. Basının bir bölümü varlığını bir baskı ve tehdit unsuru olarak kullanıyor. Bir takım yerlerin ve kurumların yararına.

Mimarlar Odası İstanbul Şubesi Başkanı Yücel Gürsel:

"İstanbul'un tahrip edilmesine karşı çıkılmalıdır..."

BİLİNDİĞİ gibi İstanbul'da 1986 yılı başından beri, Tarlabaşı yıkımları diye bilinmekle birlikte, genelde Beyoğlu'na yönelik, yıkarak yerine iş merkezi yapma girişimleri başladı. Biz Mimarlar Odası olarak bu olaydaki bilim dışı anlayışa karşı çıktık. İnanıyorduk ki, Beyoğlu İstiklal caddesi ve çevresi önce sosyal, ekonomik ve kültürel anlamda planlanmalıdır. Ancak buna bağlı olan bir fiziki planlama başarı kazanabilir. Daha sonra Anakent ve Beyoğlu belediyesi Essen planı diye bir plandan söz ettiler.Essen planı iki kademede kamuoyuna yansıdı. İlkin yanlızca Tarlabaşı aksında bir ulaşım planı olarak. Daha sonra da, Anakent belediyesinin açıklaması ile, 3. Boğaz köprüsü bağlantı yolları ve 3. Boğaz köprüsünü Zincirlikuyu, Osmanbey ve Maçka'ya, oradan da 4.Haliç köprüsü ve Fatih'e bağlayan bir oto yol ağı olarak. Essen Üniversitesine yaptığımız başvuru üzerine **Essen Üniversitesi kendi adı verilen bu planı reddetti.**

Bu karşılıklı polemik içinde, İstanbul'da parça parça uygulanan yatırımın; örneğin Haliç'in iki yakasında altı şeritli yolların yapılmasının, Üsküdar'da bilinen sahil yıkımlarının bütün İstanbul'u bir oto yol ağı ile tahrip etme anlamına geldiğini belirledik. Buna karşı çıkıyoruz. Karşı çıkmamızın iki nedeni var. Birincisi; İstanbul'un ulaşımını yalnızca otoyola dayalı bir sistemle çözmek mümkün olmadığı için. İkincisi de; İstanbul kenti gibi tarihi ve kültürü bu derece zengin bir kentte büyük çaplı yıkımlara neden olduğu için.

Bu noktada bir küçük örnek vermek istiyorum. 1969 yılında Eskişehir'de yapılan bir oda kongresinde konuşan kentin belediye başkanı, "biz gecekondulaşmayı teşvik ediyoruz, ucuz iş gücüne ihtiyacımız var" demişti. Doğrusu gecekondulaşmanın esası da budur. Örnekse; Haliç'in kenarına fabrikalar kuruluyor. Ulaşım maliyeti en aza indiriliyor. Gecekonduyla da hiçbir masraf yapmadan ucuz iş gücü elde ediliyor. Bu durum bir montaj sanayi yaratıyor. Montaj sanayinin oluşturduğu orta gelir grubunun da konuta ihtayacı doğuyor. İşte o zaman üç katlı İstanbul evleri yıkılıyor, beş katlı yapılıyor. Yıkım olayıyla belli bir ideolojik davranış olarak temelinde belediye meclisinden de geçmiş bir kararla İstanbul'a büyük bir iş merkezi kimliği verilmek isteniyor. Böylece boğaz öngörünüm bölgesi ve Çamlıca konuta açılıyor. Buradaki insanların da en kestirme yoldan iş merkezlerine gitmesi gerekiyor. Ve bir oto yol projesi geliyor, 3. Boğaz köprüsüyle hem Çamlıca, hem Boğaz Haliç'teki ve Piyalepaşa'daki iş merkezlerine bağlanıyor.

Türkiye'de 50'li yıllarda montaj sanayisini de oluşturarak gelişen sermaye üst kesiminin, sonuna kadar düşürülen işçi ücretlerinden sermaye birikimini sürdürmek artık söz konusu değil gibi görünüyor. Kent topraklarındaki spekülasyonla sermaye birikimi sağlanacaktır artık. Ancak, Piyalepaşa iş merkezinde 18 trilyonluk, Tarlabaşı-Beyoğlu yıkımlarında 4.5 trilyonluk spekületif kâr bize enflasyon olarak yansıyacaktır.

Bu aşamada bütün dünyada, bütün kentlerde tarihsel dokuya bakış açısı nedir, kentin ihtiyaçlarına göre nasıl yenileniyor gibi sorunlar bizler için hayati önem taşımaktadır. Ama aynı zamanda, ülkemizde ve İstanbul'da sosyal katagoriler arasındaki çelişkinin de bir yansıması olacaktır.

Açıkçası kentlinin kenti planlama ve uygulama sürecine katılabildiği ölçüde insan onu kullanma ve koruma bilincine ulaşacaktır.

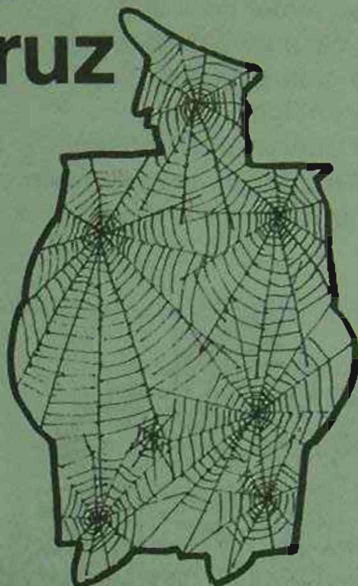
Bir süre önce Marmara ve Boğazlar Belediyeler Birliği'nin düzenlediği kent yenilemeyle ilgili bir toplantıda Sayın Dalan, "artık İstanbul'a hemşerilik bilinci vermenin zamanı gelmiştir," diyor. Bu nasıl olacak bilemiyoruz. Kararları tek başına kendisi veriyor ve uyguluyor. Buna karşılık birileri de bilinçlenecek. İşte bütün mesele bizim o kavramlara içerik vermemiz ve bunu belli bir kavgayla, mücadeleyle vermemizdir.

İstanbul halkı (Belediye Meclisi dahil) İstanbul'la ilgili büyük yatırımlardan ve kararlardan o kadar uzak tutuluyor ki, kendi yararına olup olmadığının farkında bile olmadan bir şeyle yapılıyor aldanışı içinde pasif bir kabullenmede bulunuyor. Tek taraflı kullanılan iletişim araçları bu çaresiz pasif kabullenişi destek olarak değerlendiriyorlar. Oysa ki, Hemşerilik bilinci; doğru iletişim ve bilgilenmeye dayalı aktif bir davranıştır. Hemşerilik bilinci; kentin planlanma ve oluşma sürecine aktif olarak katılmaktır●

Mimarlar Odası İstanbul Şubesi Başkanı Yücel Gürsel'in 4 Mart 1987'de Mimarlar Odasının düzenlediği panelde yaptığı konuşmanın özeti.

Her yanımızı düşman sardı, döne döne döğüşüyoruz

SİNAN TUNA

YİĞİT dediğin döne döne döğüşür. Figüranlar filmin iyi oğlanının etrafını sarar, dayak için sıralarını beklerler. O da hepsinin hakkını verir. Bir o yana, bir bu yana patlatır. Öndekine kafa, arkadakine tekme. Ayağa kalkana bir daha. Helal olsun böyle yiğide!

Özal iktidarı sayesinde ülkemiz, düşmanlarının ortasında kalmış yiğide döndü. Daha doğrusu, iktidara sorarsanız böyle. Sanki üzerimize haçlı seferi düzenlenmiş de, bizimkilerde elde sopa, vur allah vur, ülkeyi koruyorlar. AET ülkeri dahil, Amerika dahil, vallahi aleyhimize çalışmayan kalmadı. Hele komşularımız! Sovyetler Birliği, yok, pardon; Rusya malum. Bulgaristan, maazallah. Yunanistan, aman tüylerimiz diken diken. Suriye, tehlike. Irak felaket. İran üzerimize geliyor; aman dikkat.

Kim getirdi ülkeyi bu hale? Gerçekten merak ediyoruz, Türkiye'den başka bir ülke daha var mı dünyada, çevresindeki tüm ülkelerle, komşularıyla zıtlaşma içinde olsun? Zıtlaşma kelimesi hafif kalıyor, kendini çepeçevre düşmanlarla sarılmış görsün ve göstermeye çalışsın? Ancak bu kez film çevrilmiyor. Öyle bir ona bir öbürüne göstere göstere vuramazsın. Baş Oyuncu Özal bile olsa, herkesi ikiseksen-bir doksan uzatmak kolay değil.

Özal iktidarının ülkeyi yalnızlığa iten ve bölgemizde gerginliği artıran politikası şimdi YÖK eliyle resmileştiriliyor. İster inanılsın ister inanılmasın, tüm komşularımızı düşman sayan anlayış, şimdi ders kitabı yapılmış, önümüzdeki ders yılından itibaren tedavüle sokulacak.

YÖK, çevremizdeki altı ülkenin bize ne kadar düşman olduğunu anlatan kitabı, henüz ne dersi yapacağına karar verememiş. Acaba devrim tarihine mi ekleselermiş, yoksa ayrı ders mi olsaymış? Bunun yolu önümüzdeki ders yılına kadar bulunacak ve "öğrenciler" ülkenin ne çok düşmanı olduğunu, komşularımızın ne denli düşman ve dış mihrak olduğunu, Türkiye üzerinde ne gibi emeller beslediklerini, komşularımızın ve diğerlerinin, karanlık emelleri doğrultusunda bizi nasıl bölmek, parçalamak istediklerini ve terörün kaynağının yine onlar olduğunu, bu "ilmi hakikatleri", bir bir öğrenecekler!

Olayı, paspal bir dış politikanın YÖK gibi tartışmalı bir kurum tarafından dışa vurulmasıyla sınırlı görmek büyük hata olur. Ortada bir dış mihrak var gerçekten. Halkların dostluğunu ve kardeşliğini değil, düşmanlığını isteyen, barıştan değil savaştan yana olan, bölgede gerginliği ve çatışmayı tırmandıran dış mihrak, politikasını adım adım yaygınlaştırıyor, kurumlaştırıyor. Bunun "Dovramacı Beylerin" yeni bir densizliği olmadığını, ciddi bir suç oluşturduğunu belirlemek gerekiyor. Herkesi düşman gören zihniyetin üzerine gidildikçe Türkiye'nin gerçek düşmanları ortaya çıkacaktır.

Yemінli Bürolar "faciası"...

Gecekondulara tapu dağıtılması, temel bir harita olmaksızın, bürolarında kendi "ölçümleri"ne göre hazırlanan arsa boyutları doğal olarak gerçeği yansıtmadı. Aynı arsaya çakışan belgeler, SİT alanlarına, askeri alanlara giren belgeler vb. ortalığı kapladı. Bu durumda olanlara tapu tahsis belgeleri bile verilemedi, paralar da iade edilmedi.

TÜRKİYE "facialarla" birlikte yaşamaya alıştı. Bankerlik "faciası" yaşandı. Yaşandı ve bitti. Özal'ın başbakan yardımcılığından istifa etmesi ve başbakan olmasıyla sonuçlandı. Bankalar "faciası" yaşandı ve bitti, kimsenin burnu kanamadı. Yeminli teknik bürolar "faciası" yaşanıyor, umutluyuz, yine kimsenin burnu kanamayacak.

Kamuoyunda **gecekondulara tapu** olarak tanınan, **tapu tahsis belgeleri** dağıtan **yeminli teknik büroların** görev süresi geçtiğimiz ay içinde sona erdi. Gecekondularda oturan ve sayıları yüz binler olduğu açıklanan yurttaş da, ilk belirlemelerle 80 milyarlık hibeyle başbaşa kaldı. Olayın ne kadar anlaşıldığı, anlaşıldığında ne tür bir tepki gelişeceği de henüz bilinmiyor.

GECEKONDUYA UMUT

Seçimler öncesinde partilerin propagandalarında gecekonduların özel bir yeri olduğu bilinir. Topu dağıtılacağı vaadi hemen hepsinin ilk temalarıdır. 1983'de de ANAP aynı yolu kullanmıştı. Seçim sonrası üç yüz bin kadar gecekonduya tapu tahsis belgesi verilerek de, bu **vaad** gerçekleştirildi. Her gecekondudan yüz bin lira alınarak, yeminli bürolar tarafından verilen kağıtların resmi değeri, tapu niteliği taşıyıp taşımadığı açıklığa kavuşmuş değil. Ancak imar affına olanak tanıyan yasa ve uygulamaların ciddiyetsizliği, bu kağıtların geleceği için fikir verebilmektedir.

FERRUH DOĞAN

Gecekondulara tapu dağıtılması, kentlerin "imar haritaları" hazırlanmadan başlatıldığı için ilk adımda yanlış yapıldı. Temel bir harita olmaksızın, büroların kendi "ölçümleri"ne göre hazırlanan arsa boyutları doğal olarak gerçeği yansıtmadı. Aynı arsaya çakışan belgeler, SİT alanlarına tapu tahsis belgeler vb. ortalığı kapladı. Bu durumda olanlara tapu tahsis belgeleri bile verilmedi. Milliyet gazetesinin araştırmasına göre 125 bin gecekondunun elinde "kağıt" bile yok, verdikleri para karşılığında. On binlerce belge alabilmiş gecekondu içinse hiçbir inceleme yapılmadığı, dosya dahi açılmadığı biliniyor. Bu ne olduğu anlaşılmayan kağıtlarla gecekonduların belediye yıkım ekiplerinin önünde duramayacakları, bir kısmının kağıtları bile olmadığı düşünülünce, kolaylıkla görülecektir.

SORUMLU VE KAZANAN KİM

Anımsanırsa, bu bürolarla ilgili olarak, başlangıçta bir tedirginlik oluşmuş, bankerlik olayı hatırlanarak başvurular belirtilen tarihe kadar çok az sayıda olmuştu. **İcraatin İçinden** programlarının birisinin tümüyle buna ayrıldığı, Özal'ın ve bakanların biraz da aba altından sopa göstererek, biraz da "kefil" olarak, uzatılan süreye kadar herkesin girişimde bulunmasını istemesi üzerine olayın gidişi değişmişti.

Ve kuşkusuz olayda Özal hükümetinin doğrudan sorumluluğu bununla da bitmemekte. Vurgun olarak nitelenebilecek, söylenmeyen, yazılmayan bir boyutu var. Bilindiği gibi 2981 sayılı yasa, yalnızca gecekonduları değil tüm kaçak yapıları da kapsıyor. Bu yasa sayesinde örneğin İstanbul'da boğazda binlerce kaçak "yalıcılık" yasallaşıverdi. Bilinçli olarak imar kanununa aykırı yapılmış, fazla kat çıkmış "binacıklar" da yasallaşıverdi. Yalnızca Demirören'in Taksim'deki işhanından gerçekleştirdiği vurgun milyarlarla ifade ediliyor. Ve bu yasayla sağlanan milyarlar, Demirören'in hükümet emriyle kurtarılması için başlatılan operasyonu karşılamaya yetiyor. Demirören bir örnek; olayı ülke düzeyinde düşündüğümüzde vurulan vurgun daha iyi anlaşılır. Üstelik, bunlar sağlam tapular üzerine kurulan kaçak yapılar olduğu gibi, ne dozer etkiler ne de başka bir şey.

Sonuçta hükümet kazanmıştır. Yaratılan umut oya dönüştürülmüştür. Bir çırpıda vurgunlar vurulmuş, kurtaran operasyonlarına yeni "taşınmaz"lar sağlanmıştır. Halkın cebinden 80 milyar (fazlası yoksa) çalınmış, herhalde önemli bir bölümü beş on büyük büroya (ya da bürolar topluluğuna) gitmiştir. Boğaziçi gibi kimi ulusal zenginlikler üzerinde de geri alınması çok zor sonuçlar elde edilebilmiştir. Kısacası, neresinden bakılsa bal dolu bir çanak, iktidar partisinin amblemi petek ne de olsa●

Sözleşmeli personel ya da yeni tip köle

ALİ DEMİRKAN

ÖZAL hükümeti piyasaya yeni bir pranga daha sürdü: sözleşmeli personel uygulaması. Daha şimdiden onbinlerce çalışanı örgütünden ve iş güvenliğinden koparan ve tümüyle savunmasız bırakan sözleşmeli personel uygulaması, öncelikle bu nedenle sendikalar tarafından tepkiyle karşılandı. Bazı işkollarında ve birçok işletmede yetki kaybetme ve grev uygulayamama tehlikesiyle karşılaşan sendikaların şikayetleri yoğunlaştı. Türk-İş sözleşmeli personel uygulamasına karşı "Hukuksal Savaş" açacağını ilan etti.

SÖZLEŞMELİ PERSONEL UYGULAMASI NEDİR?

Sözleşmeli personel uygulaması, çalışanların belirgin bir yasaya ve toplu sözleşmeye bağlı olmadan, ücret dahil tüm çalışma koşullarını ve kıdemi, işverenle yaptığı kişisel sözleşmeyle belirlemeye dayanan bir uygulamadır. "Mevsimlik-geçici işçi" statüsüyle benzer özellikler taşıyan bu uygulama, Anayasa'nın 128.maddesi ve 233 sayılı kanun hükmünde kararnameye dayanarak başlatılmıştır. (Uygulama gerçekte Anayasa'nın 128. maddesiyle çelişmektedir. Bu madde "asli ve sürekli hizmet ifa edenlerin", "kadrolu personel"olmasınıiçermektedir. Sözleşmeli personel uygulamasını getiren 233 sayılı kararname bu tanımı tahrif etmektedir.)

İlk uygulama alanı olan KİT'lerde çalışan tüm personeli (işçi, memur, mühendis, teknik eleman vb.) kapsayan uygulama çıplak ücretin dışında tüm alanlara kapalıdır. Kişisel sözleşme sosyal yardım ve hakları yok saydığı gibi, iş güvencesini de ortadan kaldırmakta, karşılığında yüksek ücret önermektedir. (Bazı yerlerde yüzde 100 artışla.)

UYGULAMA BAŞARILI OLABİLİR Mİ?

Sözleşmeli personel uygulaması yüksek ücret propagandasına karşın, çalışanlar tarafından benimsenmedi. Önerilen ücrete karşın, kaybedileceklerin görülmesinde gecikilmedi. Örgütlü olmanın ve iş güvencesinin yitirilmesi bu çekincenin başta gelen unsuru oldu. Ancak uygulamanın çalışanlar tarafından reddedilmesi, kuşkusuz yeterli değil.

Yeni işe alınacakların zorunlu tutulacağı bu uygulama, çalışan sirkülasyonunun olağanüstü boyutlar taşıdığı ülkemizde hızlı bir biçimde yaygınlaşma şansına sahip. Bu arada pamuk ipliğine bağlı "iş güvenliği" sistemi sayesinde mevcut çalışanların da işten atılma kaygısıyla ve baskıyla kişisel sözleşmeye yönelmeleri beklenebilir.

İKTİDARIN HEDEFLERİ

Tekellerin buyruklarıyla "işbitiren" hükümet, bir taşla birden çok kuş vurmanın hesaplarını yapıyor. Serbest bölgeler, yeni çıraklık yasası, ihtiyaç fazlası asker yükümlüler vb. sayısız işçi ve sendika düşmanı yasa ve uygulamayla bütünlük sağlayan sözleşmeli personel uygulaması belirgin bazı tuzaklar içeriyor:

• Sendikalar hızla etkisizleşme sürecine girebilir. Türk-İş'in ağırlıkla kamu kesiminde örgütlü olduğu düşünülürse, birçok sendika kısa sürede yetkisini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kalacaktır. Üye sayısının ¼' ünü kaybedenHava-İş için tehlike çanları şimdiden çalmaya başlamıştır.

• Uygulamanın etkin olarak yaygınlaştırıldığı işletmelerde geçici de olsa, iş veriminin ve işletme kârının artacağı düşünülebilir. Hükümet bu uygulamayı başlatırken, yüksek verimli ve "temiz" işletmeler yaratarak, bu işletmeleri yerli ve yabancı tekellere daha kolay pazarlama hesaplarını yapmaktadır. Satış listesinin ilk sıralarında THY ve PTT bulunmaktadır.

• Militan kadrolaşmanın olanaklarını bilen ve benzerlerinin yolunda yürüyen hükümet, bu yasayı, amacına uygun kullanma şansına da sahiptir. İşe giriş için yapılan sınavlar, sözleşme yenilemeleri sırasında amir tercihleri siyasi nitelik kazanabilir. Yeni başlayanlar için altı aylık, en çok da bir yıllık sözleşme döneminde "sakıncalı" kadroların rahatlıkla "temizlenme" olanağı vardır. Veysel Atasoy'un bakanlığına bağlı THY, PTT, DDY bunun örneklerini yaşamaktadır.

• Başta görülen yüksek ücret, kolaylıkla tersine çevrilebilir. Buysa ücret dondurmanın ve geri çevirmenin "yasal" yolu olacaktır. Zorunlu mesailer, verilen görevlerin çalışma saatlerine bağlı olmadan bitirilmesi, sosyal yardımların kaldırılması ücretin "yüksek" kısmını rahatça ortadan kaldırabilmektedir. Amirlerin inisiyatifine bırakılmış sözleşmelerde, işsizliğin kol gezdiği koşullarda istendiği anda en geri koşulların kabul ettirilebileceği bir gerçektir. Direnme hakkı olmayan sözleşmeli personeleyse, kabul etmekten başka bir de işsizliği seçme olanağı tanınmaktadır.

NELER YAPILABİLİR?

Sendikaların etkinliğini kıran, KİT'leri tekellere peşkeş çeken, gerici faşist kadrolaşmayı kolaylaştıran, ücret düşürmeyi amaçlayan bu yeni baskıya karşı nasıl mücadele edilebilir? İlerde, "şimdiki aklım olsaydı" dememek için neler yapılmalıdır? Bu sorular, soruları yanıtlaması gerekenlerce henüz açılabilmiş değil. "Hukuksal saldırı" başlatacağını duyuran Türk-İş'in "tek tip dilekçeler"le başlıbaşına bir politika olan uygulamaya karşı nasıl mücadele edeceği de belirsiz. Sözleşmeliyi sendikalı yapma adına mücadelenin daraltılması kısa vadeli çözümler için bile yetersiz olacaktır. Türk-İş ve sendikalar bu yeni saldı-

Sendikalaşmaya yeni engeller, işverenlere daha da ucuz emek

CAN ÖZ

BU YAZIDA belirtmeye çalışacağımız konuyu, yandaki sayfalarda yeralan, Federal Almanya Cumhuriyeti Metal İşçileri Sendikası (IG METAL) Genel Merkez Yabancılar Sekreteri sayın Ümit Köseoğlu'nun **"20. Yüzyılda İnsan Pazarı"** başlıklı yazısı ile birlikte değerlendirmenin; konunun uluslararası niteliğini, başka bir deyişle burjuvazinin sendikal ve demokratik haklara saldırısının ülkemizdeki yansımasının, kapitalizmin uluslararası konumundaki yerini daha doğru ve net bir biçimde kavranmasına yardımcı olacağını sanıyorum.

Nedenleri, gelişmiş kapitalist ülkeler ile gelişmekte olan ülkeler arasında farklılıklar gösterse de saldırının amacı ve özü değişmiyor. Emekçi sınıfların örgütlülüğünü yok etmek. En azından engellemeye çalışmak. Özellikle sendikalaşmayı yok etmeye çalışmak. Kitle örgütlerinin ve tabii ki başta sendikaların toplum üzerindeki etkilerini ortadan kaldırmak. Sermaye sınıfına yeni maddi olanaklar yaratırken, daha da ucuz iş gücü sunmak.

Bugün ülkemizde çalışanların örgütlenme ve sendikal hakların, 1982 Anayasası ve Anayasanın uygulama yasaları olarak nitelendirebileceğimiz, sendikalar, grev ve toplu-iş sözleşmesi, dernekler yasaları ile "yok" derecesinde kısıtlı olduğu biliniyor.

Devlet memurlarının sendikalaşma hakları yok. Öğretmenler dernek kurma haklarından dahi yoksun. Sendika kurma hakkı, hakkın kullanılmasını yok derecesine düşürecek kadar kısıtlı. Grev hakkı kullanılmaz durumda. Özgür toplu pazarlık hakkı ise, hükümetlerin iki dudağı arasında. Zira grevin ertelenmesinde söz Yüksek Hakem Kurulunun. Grev yasağı bulunan işkollarısayılamayacakkadar çok.Buna yargı kararları ile getirilen daraltıcı yorumları da eklemek gerekiyor.

"Liberal" ANAP iktidarı bu kısıtlamalarla da yetinmiyor, yetinemiyor. Sendikalaşmaya yeni engeller getirerek, işverenlere daha da ucuz emek yaratmanın yoğun çabasında.

Bu uygulamaları şöyle belirtmek olanaklı:

1- **Sözleşmeli personel:** 223 sayılı KHK ile yürürlüğe konulan bu uygulamanın hızla yaygınlaştırıldığı görülüyor. Sözleşmeli personel uygulamaları devlet memurları ve KİT'lerde çalışan işçileri kapsıyor.

Memurlar ve işçiler açısından "sözleşmenin" pek bir farklılığı yok. Sözleşme hükümleri tek yanlı olarak yönetimce belirleniyor ve çalışana dikte ettiriliyor. Süresi bir yıllık. Bitiminde yenilenme garantisi yok. Memurlar için "emekli ikramiyesi" bile tehlikeye giriyor. Sözleşmede belirlenen ücretin dışında hiçbir ödeme yok. Böylece siyasal iktidar kamu kurumlarında dilediği gibi "kadrolaşma" olanağı elde ediyor. En önemli amaç da bu denebilir.

Memurların KİT'lerde sözleşmeli yapılması ise, işçilerle birlikte düşünüldüğünde, KİT'lerin özelleştirilmesinde KİT'leri sermayeye "bomboş" teslim edebilme olanağı da getiriyor.

Sözleşmeli olan işçiler ise otomatik olarak sendikasızlaşıyor. Sendikal hakları ellerinden alınıyor. Kıdem tazminatı hakları ortadan kalkıyor. Bu yönde uygulama hızla yürütülüyor. Hava-İş ve Petrol-İş'in üyesi binlerce işçi sözleşmeli yapılarak sendikasızlaştırılmış durumda.

Diğer yandan 1980'den bu yana işe alınan işçiler ise, büyük oranda altı aylık sözleşmelerle "geçici olarak" alınıyor. Türkiye Kömür İşletmelerinde mevcut 33 bin işçinin 6500'ü 1982'den beri bu şekilde çalıştırılıyor.

2- **Taşaron eliyle işçi çalıştırma:** Ülkemizde bu tür çalıştırmanın inşaat sektöründe eskiden beri uygulandığı biliniyor. Bu uygulama şimdi yaygınlaştırılıyor. Kamu kesiminde birçok iş taşaronlar eliyle yaptırılıyor. Bu şekilde çalıştırılan işçiler sigortasız ve sendikasız durumda. Federal Almanya'da ki "kiralık işçi"ler uygulamasının Türkiye'ye uyarlaması.

3- **Çıraklık ve mesleki eğitim yasası:** Mesleki okullarda eğitim gören öğrenciler ile çırakların işbaşında eğitimi gibi önemli sayılması gerekli bir amaç için çıkarıldığı belirtilen yasa, sendikalaşmayı önlemek, grev kırıcılığında kullanılmak gibi bir işlev görür. Bu işlev için kullanılıyor.

Bu amaçla da MEGSB ile MESS arasında bir protokol imzalandı. Yasa işyerlerinde çalışan işçilerin yüzde 10'u kadar çırak öğrenci çalıştırılmasını öngörüyor. Asgari ücretin yüzde 30'u oranında ücretle çalıştırılan bu öğrenci-işçilerin sendika üyesiolmaları da yasakÜretime dönük olarak çalışabilmeleri yasa garantisinde olan bu işçiler eliyle de grevler kırılmaya çalışılıyor.

4- **İhtiyaç fazlası asker yükümlüler:** Bilindiği üzere 1986 Haziranından itibaren ihtiyaç fazlası

asker yükümlülerin kamu kesiminde işçi olarak çalıştırılması sağlandı. Bu tür işçiler "asker" kişi sayıldıklarından sendikalara üye olmaları ve greve katılmaları yasak bulunuyor. Sendikaları zayıflatarak etkisizleştirmenin, toplu sözleşmelerde güçsüz kılmanın ve esasen son derece kısıtlı olan grev hakkını kullanmanın tümüyle olanaksızlaştırılmasının bir başka yolu da, kamu kesiminde böylece sağlanmaya çalışılıyor.

Hükümetin genelgelerle sendikasızlaşmayı "gizli" biçimde teşvik etmesi de cabası.

Tüm bu uygulamalara karşı sendikaların tepkisizliği sürüyor. Kimi sendikalar "bana dokunmayan yılan" yaklaşımı ile olayları seyrederken, kimileri de galiba "diyalog" yoluyla soruna çözüm bulabileceği (!) umudunda. Oysa saldırı bilinçli. Kapitalizmin bunalımından kaynaklanıyor. Yalnızca bize özgü değil, uluslararası, 21. yüzyıla girerken gelişmiş kapitalist ülkeler bile "insan pazarları" oluşturmada çözüm arıyorlar.

Sendikalar tehlikeyi üyelerine anlatmak, kamu oyunu oluşturmak ve etkin bir karşı mücadele yürütmek görevi ile karşı karşıyadırlar.

11 SAYFADAN SÜRÜYOR

rıyla önemi ölçüsünde ilgilenmemiş gündemlerine almamışlardır.

Konu yalnızca sendikaları ve işçileri ilgilendirmemektedir. Memurlar, teknik elemanlar, sağlık personeli başta olmak üzere, tüm çalışanları tehdit eder konumdadır. Özel işletmeler de benzer girişimlere hazırlanmaktadır. Bu yaygınlıksa, sözleşmeli personel uygulamasına karşı mücadelenin alanını genişletiyor. Sendikalar, kendi tabanlarından başlayarak, meslek odalarını da kapsayarak, toplu ve sonuç alıcı bir mücadeleye başlayabilirler.

Konu teknik bir düzenleme olmanın ötesinde, politik yanıyla önemlidir. Bu nedenle de yalnızca teknik ve hukuksal alanda başlatılacak bir mücadelenin sonuç alıcı olmayacağı da açıktır. Mücadele öncelikle politik düzlemde verilmeli, teknik ayrıntılar, hukuksal açıklar mücadelenin destekleri olmalıdır. Bu gerçekleri Türk-İş de görmek ve konuyu gündeminin ana maddelerinden biri durumuna getirmelidir.

Endüstri kalesi FAC'de

20.yüzyıl insan pazarı

ÜMİT KÖSEOĞLU

AVRUPA'yı saran ekonomik kriz ve bunun sonucu olan kitlesel işsizlik endüstri ülkelerinin en büyük sorunu. Avrupa Ekonomik Topluluğu'na (AET) üye ülkelerdeki işsizler sayısı 15 milyon. Endüstrinin kalesi olarak bilinen Federal Almanya'da (FAC) resmi kayıtlı 2,5 ve kayıtlara geçmeyen 1,5 milyon insan "gizli" işsizdir.

Ekonomiyi düzeltmek, işsizliği ortadan kaldırmak vaadleriyle 1982'de iktidar olan FAC gerici hükümetinin başı Helmut Kohl'ün dört yıllık görev süresinde işsizler sayısı 700 bin arttı.

Sayıları 2,5 milyonu bulan "açık" işsizlerin yüzde 33'ü, yani 825 bini, kelimenin gerçek anlamıyla hiçbir yerden ve hiçbir şekilde yardım alamamaktadırlar. Bir o kadar sayıdaki insan da, yaşam sınırının altında sosyal yardımla geçinmek zorundadır.

FAC genelinde yüzde 8'i bulan işsizlik oranı, yabancı işçiler arasında yüzde 15,3, Türkiyeliler arasında ise yüzde 22,4'dür. AET ülkeleri dışı işçilerin sosyal yardım almaları, halen geçerli olan "Yabancılar Yasası"na göre sınır dışı edilmeye gerekçe olduğundan, birçok yabancı bu yardımdan yararlanmak için başvuru bile yapmamaktadır.

İşsizliğin azaltılması ve giderek ortadan kaldırılması yönünde gerekli önlemleri almayan, bu konuda sendikaların öneri ve uyarılarına kulak asmayan FAC hükümeti, çıkardığı bir dizi yasayla ülke işverenlerinin işlerini kolaylaştırmaktadır. Bunlar arasında son zamanların dünyadaki "moda" uygulaması **"Kiralık İşçi ve Süreli İş Anlaşmaları Yasaları"**da var. Evet, 20. Asır dünyasında ve Avrupa'nın göbeğinde işverenlere açık insan pazarı amansızca işliyor, işletiliyor.

Kiralık işçi ve süreli iş anlaşmaları yasası nedir, bununla ulaşılmak istenen amaç nedir? Pratikte nasıl uygulanmaktadır?

Batı dünyası endüstri ülkeleri arasında FAC'deki kazanılmış sendikal haklar, bir dizi emekçi hakları, eşdeğer diğer ülkelere oranla oldukça fazladır. Sendikaların izlediği toplu sözleşme politikası, kriz ve işsizliğe rağmen kararlı bir biçimde sürmekte, yeni toplu sözleşmeler bir dizi yeni kazanımları getirmektedir. Son 1984 grevleri sonunda haftalık çalışma süresinin 38,5 saate indirilmesi bunun bir örneğidir. Bütün bunlar sendikaların daha da güçlenmesine, üyelerinin daha da bilinçlenmesine, dolayısıyla

da günümüz FAC'nin koşullarına uygun bir dizi yeni istemleri yükseltmelerine yolaçıyor.

Diğer yandan bu "tehlikeyi" sezen FAC işverenleri, gerici hükümetin de yardımıyla bu gelişmeyi önlemeye çalışıyorlar.Bunun için çok eskiden beri varolan, fakat kriz ve işsizlik dönemine kadar gerek görülmediği için kullanılmayan yasalar gündeme getiriliyor, içeriği değiştiriliyor ve bunlara yenileri ekleniyor.

Bunlardan biri de, 1972'den beri yürürlükte olan **"İşçi Kiralama Yasası"** (KİY). Yasa, devlet kuruluşu olan İş ve İşçi Bulma Kurumları, dışında, özel kuruluşların firmalara, fabrikalara işçi kiralamasını düzenlemektedir. İşçi kiralayan özel kuruluşların bu yasaya göre işlevi, sendikal kazanımların giderek artması nedeniyle, "masrafları" giderek artan "kadrolu" işçileri sokaklara dökmek isteyen işyerlerine işçi kiralamak.

Sendikaların gücünü kırmak, örgütlenmeyi önlemek, toplu sözleşmelerde elde edilen bir dizi işçi hakları ve sendikal hakları devre dışı bırakabilmek için kiralık işçilere son yıllarda ilgi giderek artmaktadır. FAC Çalışma Dairesi verilerine göre hazırlanan ve 1980 sonrası gelişmeleri her nedense açıklamayan Tablo I tüyler ürperticidir.

Yıl	İşçi kiralayan kuruluş sayısı	Kiralanan işçi sayısı	İşçilerin kaç kez kiralandığı
1977	872	21.186	229.931
1978	968	26.408	278.023
1979	1205	36.318	353.376
1980	1954	47.021	424.555

Özel kuruluşların işyerlerine işçi kiralamalarını düzenleyen yasanın yürürlüğe girdiği 1972'de sayıları 145 olan bu özel kuruluşların FAC'de günümüzdeki gerçek sayısı bilinmemeklebirlikte, 3000'i geçkin olduğu tahmin edilmektedir. Bir işyerinde şu anda kadrolu işçiler hariç, işçi kiralayan 10 ayrı kuruluşun kiralık işçilerin çalıştığı binlerce firma vardır.

Kiralık işçi konusunda FAC hükümetinin verdiği bilgilere göre, "legal" kiralık işçilerin yanında, yalnızca inşaat dalında illegal ve kaçak olarak çalışanların sayısı, bu alanda legal çalışanların 6-10 katıdır. Yetkililer illegal çalışanların sayılarının daha 1980'de 200 bin olduğunu söylemektedirler.

HER TÜRLÜ SORUMSUZLUK

İşçi kiralayan firmanın, kiraladığı işçiye karşı hiçbir sosyal ve hukuksal sorumluluğu, yükümlülüğü yoktur. Toplu sözleşme kazanımlarını kiralık işçilere uygulamak zorunda değildir. İşten çıkarmalarda "İhbar süresine" uymak zorunda değillerdir. Bunun için de kiralık işçiler ucuzdur, işverenlere daha az masrafa yolaçmaktadırlar. Kiralama, uzun süren muamelelere, bürokratik işlemlere bağlı değildir. Kiralama süresi, kiralayan firmanın "ihtiyacına göre" ayarlanır.

Kiralık işçilerin, kiralandıkları firmalarda ne kadar süreyle çalıştıklarını Tablo II göstermektedir. Uzun süre kiralanma oranının düşüklüğü ilgi çekicidir.

Kiralık işçilerin çalışma süresi:	
1 Haftadan daha az çalışanların oranı	: % 21,2
1 Hafta ile 1 ay arasında çalışanların oranı	: % 37
1 Ay ile 3 ay arasında çalışanların oranı	: % 27,3
3 Ay ile 6 ay arasında çalışanların oranı	: % 8,1
6 Aydan fazla çalışanların oranı	: % 6,4

FAC Çalışma Dairesi verileri.

Japonya'da başlayan, ABD üzerinden, özellikle İngiltere, Fransa, İspanya ve FAC'i saran kiralık işçi, yani insan pazarının açılması, "Japon mucizesinin" FAC'de uygulanan başka bir biçimidir.

Olayları bu kadarla görenler yanılıyorlar.

1 Mayıs 1985'de gerici FAC hükümetinin, boyalı basınımızın "Türklerin Babası" olarak tanıttığı Çalışma Bakanı Norbert Blüm tarafından çıkarılan **"Çalışmayı Teşvik Yasası"** (ÇTY) ile işverenlerin eline yeni ek silahlar verilmiştir. Yeni yasaya göre, işe almalarda 6 ay süreli iş anlaşmalarının yapılması serbest bırakılmış, işverenlere 4 milyonluk gizli-açık işsizler ordusundan istediklerini seçme ve onların verdikleri ücrete çalıştırma olanağı yasal olarak tanınmıştır.

Kiralık veya süreli işçilerin bu koşullar altında sendikal örgütlenmeleri, hak ve çıkarları için birlikte hareketleri oldukça zorlaşmıştır. Kiralık veya geçici süre işçi olmaları onların çalıştıkları yerlerde sendikal çalışmalara katılmalarını engellemekte, "gemisini kurtaran kaptan" mantığı öne çıkarılmaktadır. Çevrelerindeki iş arkadaşlarıyla geçici işçi olduklarından ilişki kurma zorluğu yanında, işverenlerce yapılan baskılara da uğramaktadırlar. Çok kez daha işe alınmada sendika üyesi olanlar geri çevrilmekte, işe alınmamaktadır.

YENİ BİR TUZAK DAHA

İşverenler bunlarla da yetinmiyorlar. Haftalık çalışma süresinin 35 saate indirilmesini amaçlayan yeni toplu sözleşme döneminin yaklaştığı şu sıralarda, yeni yöntemlere başvuruyorlar. Çalışma süresinin kısıtlamasından kurtulamayacaklarını anlayan işverenler, bunu hiç olmazsa en az kayıp ve zararla atlatmak istiyorlar. Onlara göre:

• İş süresinin kısaltılması, işyerlerinin ihtiyacına göre, iş süresinin esnekleştirilmesi yoluyla halledilmelidir. Yani, işçi işverenin kendisine ihtiyaç duyduğu zamanlarda gelecek, olmadığı zamanda da evde kalacaktır.

• İş süresinin esnekleştirilmesinin kişilere göre dağılımı işverenlerce yapılmalıdır. Yani, zaten esnek iş süresinde, işveren kimi çalıştırmak isterse, o çalışmalıdır.

• Esnek iş süresinin kişilere göre dağılımında kimin, kaç kişinin, ne kadar süreyle çalışacağını işveren belirlemelidir.

Böyle bir sözleşmenin gerçekleşmesi halinde, kadrolu işçi alınmasına gerek bırakmayan ÇTY ve işçi kiralanmasını olanaklı kılan KİY ile 20. asrın "demokratik" ülkesi FAC'de "İnsan Pazarı" tamamlanmış olacaktır.

Sendikal, sosyal ve demokratik kazanımları budayan, etkisiz hale getiren böyle bir politika yalnızca çalışanlar ve sendikalar için değil, tüm demokratik kamuoyu için alarm vericidir. Sendikaların yığınsal gücünü kullanarak, toplumsal olaylara olan etkisi engellenmek istenmektedir. Kapitalist sistemin içinde bulunduğu kriz ve işsizliğin faturası, bir avuç vurguncuya değil, çalışan, alınteriyle geçinen insanlara ödettirilmeye çalışılmaktadır.

Bu durumun nereye varacağı ve ne kadar süreceği bilinmez. Buna karar verecek olan o ülkenin halkıdır. Bilinen bir şey varsa, bunun böyle gitmeyeceği, çünkü "böyle gelmediğidir". ●

İsveç'te öğretmen sendikaları

"Eğitim politikasını ve uygulamasını doğrudan etkileyebiliyoruz..."

İSVEÇ Avrupa'da burjuva demokrasisinin en gelişmiş örneklerinden biri. Demokratik hak ve özgürlüklerle çoğulculuğun en geniş ölçülerde gerçekleştiği bir ülke olarak İsveç'teki sosyal demokrasi uygulaması ülkemizdeki sosyal demokrat hareketi de etkilemiş ve İsveç'teki toplumsal düzen, ulaşılması hedeflenen bir örnek olarak bu kesimce ele alınmıştır. İsveç'in bu yönüyle de bizlerce tanınması gereken bir ülke olması bir yana, Batı tipi demokrasiyle yönetilme iddiasındaki Türkiye için İsveç uygulamasının bilinmesi ne ölçüde demokrasiye geçtiğimizin aynası olacaktır. Ocak 1987 sayımızda İsveç Memur Sendikaları başkanı ile yapılanla başlayan söyleşi dizisini, bu sayımızda İsveç Meslek Öğretmenleri ve İsveç Subay Sendikalarıyla yapılan söyleşilerle sürdürüyoruz.

AHMET EROL - SAFA GÜRSOY

İSVEÇ'te üç öğretmen sendikası vardır. Ve bu üç sendika da İsveç Memur Sendikaları Konfederasyonu'na (TCO) üyedir. Bu sendikalar şunlardır: İsveç Halk Yüksek Okulu Öğretmenleri Sendikası (SFHL) 1.890 üyeli, İsveç Öğretmenler Sendikası (SL) 73.000 üyeli ve İsveç Meslek Öğretmenleri Sendikası (SFL) 93.000 üyelidir. Bu üç sendikaya İsveç'teki tüm öğretmenler üye olabilmektedir. Anaokulunda çalışan öğretmenden yüksek öğretimdeki öğretim üyelerine kadar.

İsveç Meslek Öğretmenleri Sendikası Başkanı **Christer Romillson,** "İsveç'te sendikasız öğretmen yoktur... üç sendikanın görüşmelerine diğer sendikalarla birlikte oturmaktayız ve diğer bazı konularda da birlikte hareket etmekteyiz. Birlikte hareket etmemize karşın, yine de tek sendikada birleşmemiz daha yararlı ve güçlü olacaktır. Bu yaklaşım içinde hareket etmekteyiz ve bu nedenle öğretmenler sendikası (SL) ile sendikamız (SFL) arasında birleşme komitesi kuruldu. Komite çalışmalarını sürdürmektedir. 1988 yılı genel kurulunda iki sendikanın birleşeceğine inanıyoruz. Halk Yüksek Okulu Öğretmenleri Sendikası (SFHL) birleşmeden yana değildir", diyordu.

İsveç öğretmenlerinin sendikal haklarını kazanmada geçirdiği aşamaları kısaca anlatır mısınız?

Ülkemizde 1800'lerin sonlarına doğru diğer memur grupları ve öğretmenlerde de örgütlenmeler görülmektedir. Ve bu örgütlenmeler küçük bölgesel dernekler olarak başladı. O günün koşullarındaki örgütlenme nedenleri arasında; iş güvencesini sağlamak, çalışma koşullarını iyileştirmek, emeklilik sorunlarını çözmek başlıcaları olarak sayılabilir. Bu sorunlar etrafında birleşen öğretmenler, kurdukları küçük bölgesel dernekler aracılığı ile ve uzun savaşımlar sonucu sendikal örgütlenme hakkını elde ettiler. Ve bu dernekler daha sonra sendikaya dönüştü. Bugün öğretmenlerin iki büyük sendikası vardır. Sendikalara üye olmayan öğretmen yoktur. Halk Yüksek Okulu Öğretmenleri Sendikası ve iki büyük sendika İsveç Memur Sendikaları Konfederasyonu'na (TCO) üyedir.

Toplu sözleşme hakkımız çok önceleri vardı. Buna 1937 yılı diyebi-

Grev hakkı, toplusözleşme hakkının içini doldurmaktadır. Hakların kazanılmasında en önemli güçtür grev. Ülkemizde tüm memurların, polislerin, ordu mensuplarının ve papazların bile sözleşme ve grev hakkı vardır.

Türkiye konusunu üyesi bulunduğumuz uluslararası kuruluşların gündeminde tutuyoruz ve tutacağız. Demokratik devlet yapısının gereği tüm çalışanların sendikal hak ve özgürlüklerinin olması gerekir. Ülkemizde sendikalar bu yapının oluşmasını sağladılar. Yani demokrasinin güvencesidirler. Eğer demokratik Türkiye inşa edilecekse, bu demokraside tüm çalışanların sendikal hak ve özgürlüklerinin olması gerekli ve zorunludur.

liriz. Grev hakkımız olmadığı için kuşkusuz etkili olunamıyordu. Biz bu konuda şöyle diyoruz. Tam anlamıyla toplu sözleşme ve grev hakkını kazandığımız yıl 1966'dır. Çünkü grev hakkını 1966'da kazandık. Grev hakkı, toplusözleşme hakkının içini doldurmaktadır. Hakların kazanılmasında en önemli güçtür grev. Ülkemizde tüm memurların, polislerin, ordu mensuplarının ve papazların bile sözleşme ve grev hakkı vardır.

Bildiğiniz gibi, Eylül 1986 sonunda kamu sektöründe çalışan memurlar ve belediye işçileri greve gitti. Öğretmenler de greve gitti ve üyelerimizin grevi 27 gün sürdü. 6000 üyemiz greve gitti. Sendikamıza bu grev 30 milyon krona maloldu. Ama üyelerimizin haklarını da elde ettik.

Grev yasağı olan öğretmenler var mı?

Ülkemizde, tüm memurlar, çalışanlar sendikalara üye olma hakkına sahiptirler. Sendikamız ile işveren arasında yapılan sözleşmeye göre yüksek dereceli memurlar grev yapamazlar. Ancak bu konunun altını çizmem gerekiyor. İşveren hiçbir çalışanın sendikaya üye olmasını engelleyemez. Ve sendika üyesi kişilerin hangi düzeyde olursa olsun greve katılıp katılmamasına o kişilerin üye olduğu sendika karar verir. Kısaca, tekrarlıyorum, tüm çalışanların toplu-sözleşme ve grev hakkı vardır. Elbette kimi durumlara göre biz objektif karar alıyoruz. Örneğin son grevlerde "özürlü" öğrencilerin öğretmenlerini greve katmadık.

İşçi-memur ayrımı konusundaki düşünceleriniz?

Teknik ve bilimsel gelişme sonucu günümüzde işçi-memur ayırımını her işkolunda eskisi gibi kolaylıkla yapamıyoruz. Ancak, iş koşulları sözleşmelerinin günümüzdeki gelişmelere göre yapılması gerekiyor.

Eğitim politikası üzerindeki etkileriniz ve bu konudaki çalışmalarınız nasıl oluyor?

Sendikamızın bir çalışması da kuşkusuz eğitim politikasına doğrudan katkıda bulunmak ve etkilemektir. Bugünden örnek vermek istiyorum. Meslek liselerinin eğitim planlarının hükümet tarafından yeniden düzenlenmesi konusu var. Üst örgütümüz (TCO) aracılığıyla hükümet, milli eğitim bakanlığına, tasarı hazırlama aşamasında iken görüşlerimizi ilettik. İlgililer çalışmalarında önerilerimizin çoğunu benimsediler. Ayrıca, bu konuyla ilgili politikacılara da önerimizi ilettik. Tasarının parlamentoda onaylanması sonrasında, sendikamız belediyeler ve diğer milli eğitim kurumlarıyla sözleşmeye oturarak yeni değişikliklerin uygulanması sağlanacaktır. Böylece, eğitim politikasını ve uygulamasını doğrudan etkileyebiliyoruz.

Burada bir konuyu de belirtmekte yarar görüyorum. Sendikamızın hiçbir politik partiyle organik bağı yoktur. Ancak bu demek değildir ki, politik konularla ilgilenmiyoruz. Tüm politik kararlara, olaylara sendikal perspektifle yaklaşıyoruz. Hükümet yada siyasi partiler tarafından hazırlanan tasarı yada benzeri konular üyelerimizin yararına ise, öneriler kimden gelirse gelsin destekliyoruz. Bu yaklaşımımız tüm partilerle birlikte çalışmamızı sağlıyor. Üyelerimizin yararına olmayan girişimleri desteklememiz ise elbette olanaksızdır.

Uluslararası ilişkileriniz ve Türkiye hakkındaki düşünceleriniz?

Sendikamız Uluslararası Öğretmenler-Eğitmenler Federasyonunun (WCOT) üyesidir. Asya-Afrika ve Güney Amerika'daki onlarca ülkenin öğretmen örgütlerinin gelişmesinde dayanışma gösterdik. Kuzey ülkelerinde ve Avrupa'daki sendikal faaliyetlere aktif katılıyoruz. Ekonomik krizin hakim olduğu günümüzde bu çalışmalarımız önem kazanıyor.

Bu konuda ülkemizden örnek vermek istiyorum.

Ülkemizde işverenler ve bazı politikacılar okul öncesi yuvalarda ve gençlik çalışmalarında tasarrufa gidilmesini dayatıyorlar. Hükümetin bu politikası sonucu devlet kurumlarında ve belediyelerde çalışan onlarca üyemiz işsiz kalacak. Yalnızca Stockholm'de yuvalarda 50 milyon kron tasarruf yapılması düşünülüyor. Bunun sonucunda öğretmen sayısı düşecek, çocuk grupları artacak ve yine onlarca üyemiz işsiz kalacak. Elbette bu uygulamaya karşı çıkıyoruz. Görüldüğü gibi heryerde değişik sorunlar var. Eğitim sektöründe tasarruf yapmanın sonuçları her dönemde her yerde olumsuz sonuçlar vermiştir. Kazandığımız yüksek yaşam standardını, demokratik kazanımlarımızı ancak ve ancak örgütlü olursak koruyabilir ve geliştirebiliriz. Bu anlamda da uluslararası dayanışma önem kazanmaktadır.

Türkiye konusunu üyesi bulunduğumuz uluslararası kuruluşların gündeminde tutuyoruz ve tutacağız. Demokratik devlet yapısının gereği tüm çalışanların sendikal hak ve özgürlüklerinin olması gerekir. Ülkemizde sendikalar bu yapının oluşmasını sağladılar. Yani demokrasinin güvencesidirler. Eğer demokratik Türkiye inşa edilecekse, bu demokraside tüm çalışanların sendikal hak ve özgürlüklerinin olması gerekli ve zorunludur. Sendikamız, üyesi bulunduğu kuruluşlar aracılığı ile ve doğrudan Türkiye öğretmenleriyle, tüm çalışanları ile dayanışma içindedir. Sendikamız TÖB-DER'in yurt dışında bulunan sorunluları ile Ekim 1986'da görüştü ve yapılan bir toplantıya katıldı.

Uluslararası dayanışmanın bir görev ve sorumluluk olduğuna inanıyoruz. Türkiye öğretmenlerinin, tüm çalışanların sendikal hak ve özgürlükler savaşımına, demokrasi savaşımına başarılar diliyorum.

Sendikalar demokrasinin güvencesidir. Sendikal hak ve özgürlükler tam anlamıyla sağlanmadan demokratik devlet yapısından sözedilemez. ●

İsveç'te subay sendikaları

''Sendikal hak ve özgürlükler tüm çalışanlar için geçerlidir...''

"ULUSLARARASI sendikal kuruluşların toplantılarına katıldığımızda delegasyon tanıtılıyor. Biz tanıtıldığımız zaman delegasyonun birçoğu önce biraz şaşırıyor, sonra ilgi duyuluyor ve arkasından örgütlenmemiz ile ilgili sorular başlıyor..."

İsveç Subay Sendikası (ORF) Başkan vekili **Rune Edström** ve toplu sözleşme daire başkanı Rolf Jonasson, subayların sendikalaşmasının ilgiyle karşılanmadığını yukardaki sözlerle açıklıyorlardı. Rune Edström deniz subayı, Rolf Jonasson ise haberleşme subayı olduklarını da sormamız üzerine belirtiyorlardı.

İsveç'te iki subay sendikası vardır. İsveç Subay Sendikası (ORF)'nın 10.000 aktif üyesi vardır. Emekli subayların da üyelikleri devam ediyor. Bunlarla birlikte üye sayısı 15.000'dir. İsveç Memur Sendikaları Konfederasyonu (TCO)'na üyedir. İkinci subay sendikasının ise 7.000 üyesi bulunuyor ve İsveç Akademisyenler Sendikaları Konfederasyonu (SACO/SR)'na üyedir. Ayrıca, orduda çalışan sivil memurların da sendikası vardır ve bu sendika da TCO üyesidir.

İsveç Subay Sendikası Başkan vekili Rune Edström ve toplu sözleşme daire başkanı Rolf Jonasson İsveç'te subayların sendikal haklarını kazanmadaki geçirdikleri aşamaları şöyle anlattılar:

"Ülkemizde ordu mensubu olarak çalışanların ülke çapında örgütlenme çalışmaları 1907 yıllarına rastlıyor. Kurulan ilk sendikanın ismi 'İsveç Düşük Rütbeli Subaylar Sendikası'dır. Örgütlenmeyi kolaylaştıran nedenler arasında emeklilik sorunları, dul ve yetim maaşları, lojman sorunu, küçük rütbeli subaylar için ayrıca eğitim sorunu vardı.

Biz, ordu mensuplarının da diğer çalışanlar gibi örgütlenmesini çok doğal ve demokrasinin gereği görüyoruz. Görevleri gereği ordu mensuplarının ayrı tutulmasından yana değiliz ve bu anlayışın demokratik kurallarla bağdaşmayacağına inanıyoruz.

Biz, ordu mensuplarının da diğer çalışanlar gibi örgütlenmesini çok doğal ve demokrasinin gereği görüyoruz. Görevleri gereği ordu mensuplarının ayrı tutulmasından yana değiliz ve bu anlayışın demokratik kurallarla bağdaşmayacağına inanıyoruz. Ordu mensuplarının da sendikal hak ve özgürlüklerine saygı gösterilmelidir. Halk ve ordu bir bütündür. Sendikal hak ve özgürlükler tüm çalışanlar için geçerlidir ve demokrasinin tüm kurallarıyla işlemesi, işlerlik kazanması bu anlayıştan geçer ve geçmektedir.

"İlk sendika kurulur kurulmaz zamanın Başbakanı Arvid Lindman örgütümüze tavır aldı. Kurulan sendikanın anayasa ve yasalarda yeri olmadığını, yani yasadışı olduğunu açıkladı. Ve tüm konuşmalarında örgütümüzün kuruluşunu bir ihtilal hazırlığı olarak niteledi. Tüm sendika yöneticilerinin tutuklanmasını istedi. Başbakanın kendisi de bir deniz subayı idi. Olaylar böyle gelişirken yine zamanın generallerinden Lars Tingsten sendika liderlerini yakından tanıdığını, amaçlarının sendikal sorunlar olduğunu, başbakanın ileri sürdüğü gibi sendikanın kuruluşunun bir ihtilal denemesi olmadığını, bu nedenle sendika liderlerine karşı yapılacak girişim ve baskıların gereksiz ve yersizolduğunuaçıkladı. Lars Tingsten'in babası da düşük rütbeli bir subaydı ve ailesi işçiydi.

1907 yılından sonra değişik subayların kurduğu onlarca sendika vardır. Elbette bu yıllarda sözleşme hakkımız yoktu. Yüksek rütbeli subaylar bu hakkı elde etmemizden çok korkuyorlardı ve sürekli baskı uyguluyorlardı.

1925 yılı ise ordu içindeki astsubayların örgütlenmelerinin kuruluş yılıdır ve Astsubay Sendikası kuruldu.

İsveç Subay Sendikasının kuruluş yılı 1932'dir. Bu arada eğitim sorunu önem kazanıyordu. Nitekim bundan sonraki yıllarda bu konuda önemli değişiklikler oldu. Sendikal mücadelenin bu değişimde önemli katkısı oldu."

Grev hakkınız?...

Toplu sözleşme ve grev hakkımız diğer memurlarda olduğu gibidir. Nitekim geçmişte grev yaptık bir deniz işyerinde. Haklarımızı en kısa zamanda elde ettik. Kuşkusuz grev hakkımızı objektif ve dikkatli kullanıyoruz. İşveren ve sendikamız arasında yapılan sözleşme uyarınca grev yasağı olan üst düzey yöneticileri vardır. Ancak şunu söylememizde yarar var, tüm çalışanların sözleşme ve grev hakkı vardır. Tüm ordu mensupları örgütlüdürler. Sendikaya üye olmayanların değişik rütbelerdeki subayların sayısı yüzü geçmez. ●

Hekimler sağlık yasasına neden karşı çıkıyor?

GÜN'ün geçen sayısında, yeni sağlık yasasının halk sağlığını nasıl hafife aldığı ve devlet yükümlülüğü olmaktan çıkarıp, kâr amaçlı bir sisteme dönüştürüldüğü işlenmişti. Mart ayının ilk günlerinde, Özal'ın ABD'den TV aracılığıyla yönettiği büyük gösteride de, "söyle bakalım Mustafa, ben gitmeden önce verdiğim şu sağlık şeyi ne oldu", diye sorduğu, Mustafa Kalemli'nin de, "hiç merak etmeyin, tam istediğiniz gibi oluyor", diyerek yanıtladığı yeni sağlık yasasına doktorların ve sağlık emekçilerinin tepkileri sürüyor. Bu sayımızda da, yasanın hekimlere neler getirdiğini işleyen bir yazıya yer veriyoruz.

ONUR CAN

SAĞLIĞIN bir ticaret malı olarak görülmesi ile halk sağlığının ağır darbeler yiyecek olması, hekimlerin ve tüm sağlık emekçilerinin yasaya karşı olmaları için yeterli ve geçerli bir nedendir. Ancak sağlık personelinin tasarının yasalaşması ile birlikte ellerinde bulunan hakların önemli bir bölümünü kaybedecek olmaları, yasaya karşı çıkmalarının öznel nedenini oluşturmaktadır. Tasarının 3 h maddesi, sonradan belirlenecek "özel ve genel koşulara" uymayan sağlık personelini meslekten çıkarma yetkisini SSYB'ye vermektedir. Böylece sağlık emekçileri üzerinde aslında var olan politik ve idari baskılar en üst düzeye çıkarılabilecektir.

Tasarı ile getirilen "sözleşmeli personel" statüsü, hekimlere daha çok ücret verebilmenin gerekçesi olarak sunulmaya çalışılmaktadır. Oysa sağlık personelinin ücret artışları başka yollardan sağlanabileceği gibi, "sözleşme" ile ücretlerinin düzenli ve sürekli olarak artacağının hiçbir güvencesi yoktur. Sözleşmenin yenilenmemesi olasılığını, başında Demoklesin kılıcı gibi hisseden bir sağlık personelinin, ücret, sosyal haklar, mesleki sorunlar vb. konularda hastane yönetimine karşı eskisinden daha güçsüz olması kaçınılmazdır. Bu da daha az ücret, daha az sosyal haklar ve daha fazla mesleki sorunları kendiliğindengetirecektir.

Devletin niteliği dikkate alındığında tasarının ihraç maddesi olan 3 h maddesinin verdiği "sözleşmeyi yenileme" yetkisinin, ilerici ve demokrat kimlikleri önceden bilinen sağlık emekçileri için kullanılabileceği anlaşılmaktadır. Ancak bu yetkinin yalnızca bu nitelikteki sağlık personeli için kullanılacağı sanılmamalıdır. Tamamen kâra yönelik hesaplar yapmak durumunda olan bir sağlık işletmesi yönetimi, işleri daha az sağlık personeli ile yürütebileceğine karar verdiği noktada daha fazla personele ücret ödemek istemeyecek, böylece kârı en üst düzeye çıkarmanın yollarını arayacaktır. Bu da, özellikle büyük sağlık kurumlarında, -nitelikleri çok fazla dikkate alınmadan- pekçok sağlık personelinin bir anda işsiz kalması demektir.

Gerçekte hekimler ile toplum arasında olduğu öne sürülen çelişki bir "sözde çelişki"dir. Toplumsal emeğin bir parçası olan sağlık personelinin çıkarları, genel toplumsal çıkarlar ile uyum göstermektedir. Doğaldır ki, halk sağlığı aleyhine yapılanma getirecek ve halkın yıllardır yaşadığı sağlık sorunlarını daha da ağırlaştıracak olan bir yasa sağlık emekçileri için de olumsuz sonuçlar yaratacaktır. ●

TASARININ İHRAÇA OLANAK VEREN 3 h MADDESİ

Madde 3 h Serbest ya da kamu kuruluşlarında mesleklerini icra eden sağlık ve yardımcı sağlık personelinde aranacak genel ve özel şartlar ile bu şartlardan herhangi birini taşımadığının sonradan anlaşılması veya bu şartlardan birinin kaybedilmesi ya da bu şartlardan birine uyulmaması halinde alınacak meslekten geçici ve daimi çıkarma dahil bütün tedbirler Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nca tesbit edilir.

Yeni sağlık yasasının getirdikleri:
- *Sağlık tekellerinin hızla oluşumu*
- *Ücretlilerin sağlığa daha fazla para ödemeleri*
- *Sigorta çıkmazı*
- *Parası daha çok olana daha çok sağlık*

Yeni sağlık yasasının götürdükleri:
- *Koruyucu hekimliğe ağırlık veren çağdaş sağlık hizmeti*
- *Ücretlilerin sırtından elde edilen gelirler*
- *Hekimlerin iş güvencesi*

Avrupa'da DİSK'le dayanışma

AVRUPA'nın hemen tüm büyük kentlerinde, büyüklükleri farklı da olsa, bu yıl Şubat ayı içinde DİSK toplantıları düzenlendi. Belçika, İsviçre, Hollanda, Fransa, Yunanistan, Almanya büyük toplantıların yapıldığı ülkelerdi.

28 Şubat'ta binden çok Türkiyelinin ve DSF, Uluslararası Kimya İşçileri Sendikası, CGT, İspanya İşçi Komisyonu, Alman Sendikalar Konfederasyonu, Bilim ve Eğitim İşçileri Sendikası temsilcilerinin de konuşmalarıyla katıldığı, DİSK'in yurtdışında bulunan yöneticilerinin düzenlediği toplantı, kuşkusuz en önemlisiydi. Şili, Portekiz, Bulgaristan, Macaristan, İngiltere, Sovyetler Birliği, Güney Afrika, Yunanistan, Polonya sendikal kuruluşlarının dayanışma mesajlarının okunduğu, Açış konuşmasını Kemal Daysal'ın yaptığı gecede Melike Demirağ, Heval türkü ve şarkılarla yeraldılar. Toplantı "DİSK Yaşıyor Yaşayacak" sloganlarıyla bitti.

SGB Sekreteri Karl Aeschbach.

Hasan Demircan-İsviçre

21 Şubat'ta Zürih'te Türkiyeli demokrasi güçleri, İsviçre Sendikalar Birliği'nin (SGB) desteklediği bir toplantı düzenlediler. **DİSK'e Özgürlük** sloganlarıyla başlayan gecede açış konuşmasını Demokrasi İçin Birlik Avrupa Federasyonu-İsviçre Başkanı Halit Altıncevahir yaptı. 1000 kişiyi aşan topluluğun, sloganlarıyla sık sık kestiği coşkulu gecede SGB adına Sekreter **Karl Aeschbach**, DİSK adına **Yücel Top** yaptıkları konuşmalarda, DİSK'le ve Türkiye demokrasi güçleriyle dayanışmalarını dile getirdiler. Geceye İsviçre SDP milletvekili ve Türkiye ilericilerinin yakından tanıdığı Marco Mona katıldı, Dünya Sendikalar Federasyonu ve Avrupa Sendikalar Birliği'nin, Server Tanilli'nin mesajları okundu. Melike Demirağ, Orhan Temur, Ozan Nurşahi türküleri, şarkılarıyla gecenin kültür bölümünü renklendirdiler.

Geceden elde edilen 3805 İsviçre frankının, DİSK, Netaş, Derby grevleri arasında eşit olarak bölüştürülüp postalandığı açıklandı.

DİSK'in 20. Kuruluş yıldönümü için İstanbul'da yapılan ve 80'den fazla yabancı sendikanın katıldığı resepsiyona katılamayan örgütlerin de kutlama mesajları geldi. Dünya Sendikalar Federasyonu, Güney Afrika (SACTU), Uluslararası Öğretmenler Sendikası (FİSE) Yunan ESAK, Ürdün İşçi Sendikaları genel sekreterleri de mesaj yollayanlar arasındaydı. Aşağıda DSF Genel Sekreteri İbrahim Zekeria'nın mesajı yeralıyor.

Sevgili Kardeşim Baştürk,

DİSK'in 20.yıldönümü nedeniyle sıcak ve kardeşçe selamlarımızı iletiyorum.

Dünya Sendikalar Federasyonunun; DİSK, bağlı sendikalar, liderleri ve tüm üyeleri ile olan militan dayanışmasını bir kez daha vurgulamak isterim.

Dünya Sendikalar Federasyonu, Türk işçilerinin sınıfsal çıkarlarını korumak, demokratik özgürlükler ve sendikal haklarının kazanımı için yürüttükleri savaşımı desteklemek için her türlü çabayı harcayacaktır.

Sıcak selamlarımızla,

Kardeşiniz

İbrahim Zekaria

Genel Sekreter

DİBAF-İsviçre Başkanı Altıncevahir: "20.Yılında mahkemenin kapatma kararı verdiği DİSK'in yöneticileri bu kararı kabul etmiyor, işçiler kabul etmiyor, dünya sendikal hareketi etmiyor. Buradan biz de sesleniyoruz, bizler de etmiyoruz..."

Sovyetler Birliği'nde değişim süreci

Gorbaçov'un öngördüğü radikal reform döneminde atılan adımlar, aslında politik değil, toplumsal bir değişimin bileşenleridir. Glasnost'un nedenlerini ve sonuçlarını anlamayanlar, onu yalnızca politik düzlemde tutmaya çalışıyorlar. Sovyetler Birliği'nde toplumsal yaşama egemen olmaya başlayan glasnost politikası toplumsal değişimin nedeni değil, sonucudur.

SEÇKİN CÖMERT

HANGİ toplumsal formasyona karşılık gelirse gelsin, bir rejimin açık politikayı toplumun bütününde egemen kılması, gerçekten olağanüstüdür. Değil mi ki kapitalist dünyada politikanın asıl unsurları, sürekli gizli ilişkiler ardında ve halkın tümüyle dışında belirlenmektedir ve sosyalist ülkelerde kolayca tükenmeyen sorunlar karşısında parti ve devlet organlarının inisiyatifi hep önde tutulmuştur, açıklık politikasının tüm gerekleriyle gerçekleştirilmesi dünyamız için şaşılası bir yenilik sayılmalıdır.

Gorbaçov'un Mart 1985'de SBKP Birinci Sekreterliği'ne seçilmesinden hemen sonra başlattığı açıklık (glasnost) politikası bu yüzden Batı'da beklenmedik bir şok ve şaşkınlık, ilerici dünya kamuoyunda ise, büyük bir ilgi ve sorularla dolu bir beklenti yarattı. Tabi Sovyetler Birliği'nde de birdenbire boşalan hızlı bir değişim süreci.

İster şok ve şaşkınlık içinde kendi uzaklığını dünden daha çok koruma telaşına düşsün, ister sıcak bir ilgi ve merak duysun, Sovyetler Birliği'nde Gorbaçov'un önderlik ettiği açıklık politikası ve onun sonuçlarının tartışılmasına katılmaktan kimse kendisini alamıyor. Reel sosyalizmin Ekim Devrimi'nden sonra dünyada bu denli yaratıcı biçimde ilk kez tartışıldığını söylemek, yanlış olmayacaktır sanıyoruz. İlkin, tartışmanın görülmemiş bir yaygınlık kazanmaya başladığı kaydedilebilir. Sonra, somut sosyalizmin yetmiş yıllık Sovyet deneyimin in kendisini bu denli zengin biçimde dışavurmasına ilk kez tanık olunuyor. Batı'da bile artık Sovyetler Birliği'nin kendi dinamiği içinde olabildiğince kusursuz işlediği sanılırken, çok köklü bazı sorunların açıklıkla tartışılabileceği bir politik olgunlukla karşılaşıldı. Batı'nın tanımadığı bir erdemin de yalnızca sosyalizme ait olduğu çarpıcı biçimde anlaşılmış oldu: kendini eleştirmek, insanoğlunun en büyük erdemidir ve bunun politik literatürdeki adı özeleştiridir. Özeleştirinin yığınlar katına indirilmesi ise, partinin kendisi için varolduğu bilincine sahip, politikleşmiş, entellektüel bir kavrayışı topyekün kazanmış bir halkın varolduğu yerde gerçekleştirilebilir. Bu tarihsel fırsata yalnızca Sovyetler Birliği'nin sahip olduğu görülüyor.

Gorbaçov liderliğindeki SBKP MK' sının başlattığı açıklık politikası ve onun sonuçları, en canlı etkilerini Batı'da yaratmakta. İleri derecede endüstrileşmiş Batı toplumları karşısında sosyalizmin her alandaki üstünlüğü gösterilirken, işçi ve komünist partilerinin kendi toplumları içindeki etkinliklerinin artacağı şimdiden söylenebilir. Sovyetler Birliği bu ilkeler işçi sınıfı hareketi için, seçilebilir bir ufuk çizgisi oluşturuyor.

Açıklık politikasının ülkemizde de özellikle sol kesimler içinde tartışılmaya başladığı görülüyor. Elbette olumlu bir gelişme; ne var ki, bu tartışmaların ülkemiz sol, sosyalist hareketinin tümüyle kavrayabileceğinin oldukça ötesinde bir sorunsal içermesi kolaylıkla da üstümüzden atamayacağımız bir çelişkiyi de barındırıyor. Sovyetler Birliği'nde "olup-biteni" teorik düzeyde çözümlemek bizim atabileceğimiz ilk adımdır, ama asıl zor olanı da sonrası gibi görünüyor. Somut (politik) sorunların doğru çözümlemesi için, deneyselden kopuk olmanın güçlüklerini duymamak elde değil. Bizim için, **anlamak**, nitelemenin gerçek anlamıyla, yolun yarısını katetmek olacaktır. SBKP'nin açıklık politikası içindeki öngörülerinin, saptamalarının, eleştiri ve özeleştirilerinin anlaşılması, ülkemizin bilimsel sosyalistlerinin de bu tartışmaya yaratıcı biçimde katılmalarını gerektiriyor (ya da gerektirecek). Somut sosyalizmin yaşadığı sorunların kavranması bilimsel bilgiye olan inancın bir kez daha sınanmasına yolaçacağı gibi, bilimsel sosyalist hareketin ülkemizi çözümlemesini, strateji ve taktiklerine yaratıcılık kazandırmasını, yığınsallaşmasını sağlayacak, enazından bu yolda küçümsenmeyecek bir adım atılacaktır.

GORBAÇOV liderliğindeki Parti MK'sı, açıklık politikasının sonuçlarıyla, ülkede yeni bir reformlar dizisi başlatmayı değil, toplumsal ilerlemenin yeni bir aşamasına dönüşecek nitelikte, radikal bir **reform dönemi** yaratmayı amaçlıyor. Burada, sorunun kavranmasında anahtar olacak, çok önemli bir ayrıma dikkat çekmek isyor.

tiyoruz: Gorbaçov'un öngördüğü, SBKP yaşamının bazı alanlarının yeniden düzenlenmesi (birden çok adayın gizli oyla seçilmesi vb.), toplumsal örgütlenmeler, basın vb. alanlarda sorunlara yaklaşımın bireysel düzeylere varıncaya dek yaygınlaştırılması, merkezi inisiyatifin aşağıya indirilmesiyle demokratizasyonun genişletilmesi, verimlilik ve üretkenliğin artırılması, mal ve hizmetlerin kalitesinin ve yaşam standardının yükseltilmesi, hattâ Batı özlemli rejim aleyhtarlarına yeni özgürlükler tanınması, aslında politik değil, toplumsal bir değişimin bileşenleridir. Glasnost'u nedenlerini ve sonuçlarını anlayamayanlar ya da zeminini kaydırmak isteyenler, onu yalnızca politik düzlemde tutmaya çalışıyorlar. Sovyetler Birliği'nde toplumsal yaşama egemen olmaya başlayan glasnost politikası toplumsal değişimin **nedeni değil, sonucudur.** Bu saptamanın da, teorik olarak doğru olsa bile, içinde yaşanılan dönemde açıklık politikasının toplumsal dinamiğin itici gücü olduğu gözden kaçırılmadığı sürece değer taşıdığını vurgulamak yerinde olur. Yoksa toplumsal değişim zorunluluğu kendisini yaklaşık on yıldır dayatmasına karşın, inisiyatifin neden Gorbaçov döneminde gösterildiğini anlamak güçleşir.

SOVYETLER Birliği 1970'li yıllarla birlikte, sorunlarına ivedi çözümler bulmakta güçlük çekmeye, özellikle 70'li yılların ikinci yarısında, uluslararası politik etkinliğinde ve sosyo-ekonomik gelişmesinde durağan bir döneme girmeye başladı. Ekonomik büyüme oranı, 1966'dan sonraki üç Beş Yıllık Plan dönemi boyunca, düşüş içine girdi. Ekonomik hedeflerden ulaşılamayanlar çoğaldı; toplumsal programlar, bilim, eğitim, kültür, sağlık alanlarında öngörülenlerden gerçekleştirilemeyenler çeşitli sıkıntılara yolaçtı.

Aynı dönem içinde, uluslararası sorunların da Sovyetler Birliği'nin sosyo-ekonomik gelişme sürecinde yaşanan durağanlıkta önemli bir etken olduğu belirtilmelidir. Detantın en başarılı dönemi olan 1970'den **Helsinki, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı**'nın gerçekleştirildiği 1976 yılına dek, Sovyetler Birliği uluslararası saygınlığını

önemli ölçüde yükseltti. Ne var ki, emperyalist dünya Helsinki Konferansı'nı dünya barış güçleri karşısında bir yenilgi olarak kabul etti. 1976'dan sonra Carter yönetiminin detant sınırlarını zorlayan sertleşme eğilimi öne çıkmaya, yumuşama yerini gerginliğe terketmeye başladı. Carter yönetimi aynı dönem içinde detant süreci karşısına bir engel olarak Çin Halk Cumhuriyeti'ni çıkartmaya çalıştı. ÇHC, uluslararası ilişkilerde detantın egemen kılınmasına karşı dirençli bir engel olarak varlığını uzun süre korudu. Ortadoğu, özellikle Şah despotizminin antimonarşik devrimle yıkılmasından sonra, Acil Müdahale Gücü ve İsrail tehdidiyle, ABD' nin gündemine girdi. Emperyalizm kendi sorunlarını ve bunalımını askeri çözümleri dünyanın çeşitli bölgelerine taşıyarak çözmeye kalkıştı: Lübnan, Falkland, Grenada, Libya, Nikaragua serüvenleri bu genel stratejinin sonuçları olarak yapay biçimde patlak verdi.

SBKP yönetimi bu süreci tersine çevirmekte güçlüklerle karşılaştı. Bir yandan detantın sürekliliğinin tesisi, öbür yandan askeri dengenin korunması ve bu arada da ülke içindeki ekonomik ve toplumsal sorunların çözüm beklemesi SBKP'yi çok zor sorunlarla karşı karşıya bıraktı.

Kuşkusuz yukardaki çok önemli uluslararası sorunların tümü de etken olmuştur ama, Sovyetler Birliği'nde asıl sorun, ülkeyi toplumsal ilerleme sürecinde yeni bir sıçramanın eşiğine getiren dinamiğin tam olarak denetlenmemesi, çok yönlü değişim zorunluluğuna müdahale edilememesidir. Sovyetler Birliği'nde tedrici bir gelişme içinde, parça parça düzenlemelerle toplumsal ilerlemenin yolalması olanaksızlaşmaya başlamıştı. Sovyet toplumunun sosyo-ekonomik değişimi, bütüncül bir ele alışı gerektiriyordu. Açıklık politikasıyla gündeme gelen tüm değişiklikler, Sovyetler Birliği'nin ileri sosyalist toplum aşamasına (komünizmin ön aşaması) geçiş sancıları olarak, 1970'li yıllar için de yaşanmaya başlandı. Gorbaçov liderliğindeki Parti MK'sı bu tarihsel fırsatı yakalamış ve inisiyatifini sorunlara köktenci çözümler bulmaya yöneltmekte duraksamamıştır. Yoksa Gorbaçov, kendisiyle birlikte başlayan bir dönemin sorunlarını yaşamamaktadır. 27. Kongre'de belirlenen değişim süreci, SBKP'nin yeni stratejisi olarak anlaşılmalıdır.

SOVYETLER Birliği toplumsal ilerlemenin bu yeni aşamasına geçiş savaşı içindeki tek sosyalist ülkedir. 27. Kongre'de belirlenen hedeflerin başlıcaları şöyle sıralanabilir.

- Merkezi planlamanın yetkileri stratejik hedeflerle ve ekonominin makro planda yönlendirilmesiyle sınırlandırılmalıdır.
- Üretim birimlerinin özerklikleri artırılmalı ve ücretler verimliliğe göre düzenlenmelidir.
- İşyerlerinde kollektivite yükseltilmeli, demokratik denetim canlandırılmalıdır.
- Parti etkinliğinde demokratik ilke düne göre daha ağır basmalıdır.
- Bürokratikleşmeye karşı savaşım verilmelidir.
- Parti ve devlet yönetimi kesin biçimde ayrılmalıdır.
- Eleştiri yaygınlaştırılmalıdır.
- Kadınların her alandaki etkinliği artırılmalıdır.
- Bilim, teknik ve kültür alanlarında etkinlik gösteren kesimler desteklenmelidir.
- Hizmet sektöründe özel girişimciliğin önü açılmalıdır.
- Mal ve hizmetlerin kalitesi, sovyet toplumuna yaraşır biçimde yükseltilmelidir.

Gorbaçav bu değişim sürecinin anahtarı olarak, sovyet toplumunun bireylerinin eşsiz entellektüel düzeylerini, yaratıcılıklarını, kollektif iradeye yatkınlıklarını, yığınların karar alma ve uygulama süreçlerine aktif katılımını, eleştiri ve özeleştiri ilkelerinin yerleşmesini, demokratikleşmeyi, artık toplumun parti için varolduğu geçici yanılsamasının unutulmasını öngörüyor.

28.SAYFADA SÜRÜYOR..

Barış İçin 5 Dakika

LÜKSEMBURG'ta işçiler "Barış İçin 5 Dakika" diyerek yaptıkları eylemle hükümeti uyardılar. Genel Emek Konfederasyonu, Hristiyan Sendikaları Konfederasyonu ve Bağımsız Sendikalar Birliği'nin ortaklaşa düzenlediği "Barış İçin 5 Dakika" eyleminde, işçiler beşer dakikalık sürelerle makineleri durdurarak, yaptıkları işi bırakarak silahsızlanma, yumuşama ve barış içinde yaşama isteklerini dile getirdiler.

Finlandiya'da Seçimler

FİNLANDİYA'da yapılan genel seçimlerden muhafazakar Ulusal Koalisyon Partisi en çok sandalye kazanarak çıkan parti oldu. 200 milletvekili Finlandiya Parlamento'sunda Sosyal Demokrat Parti'nin oy kaybederek üye sayısını 55'e düşürdüğü, Ulusal Koalisyon Partisi'nin üye sayısını 53'e, çevre korumacı yeşiller de sayılarını 2'den 4'e çıkardılar. Komünist partilerden Avrupa Komünizmini benimseyen parti 17 milletvekili sayısını korurken, diğerleri 10 sandalyeden 6'sını kaybettiler.

Afrika'nın Borç Yükü Artıyor

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER tarafından hazırlanan raporda, Afrika ülkelerinin borç yükünün Afrika için "çok ağır ve acı veren bir yük" olduğu kaydedildi. Rapora göre 1974'ten bu yana enflasyonun yıllık büyüme oranı yüzde 20'lere tırmandı. Yeni sömürgeciliğin kıskacındaki Afrika ülkelerinin dünya ticaretindeki payları giderek azalırken, son on yılda yüzde 22 artan dış borçların tutarı 70 milyar doları aşmış durumda. En büyük miktarda borca sahip Afrika ülkeleri ise sırasıyla Nijerya, Fildişi Kıyısı, Sudan, Zaire, Zambiya ve Kenya. BM Örgütü raporunda ayrıca pekçok Afrika ülkesinin Uluslararası Para Fonu (IMF)'nun kredi vermek için dayattığı koşullardan hoşnut olmayarak, IMF'yla anlaşmayı reddettikleri de kaydediliyor.

İşçi Hakları İçin Komite

MISIR'da hükümetin işçilerin grev haklarını kısıtlama yoluna gitmesi üzerine "İşçi Haklarını Savunmak İçin Komite" oluşturuldu. Geçtiğimiz Temmuz ayında 37 demiryolu işçisi grev nedeniyle tutuklanarak, mahkemede yargılanmaları istenmişti. İşçiler 40 avukat tarafından savunulmuş ve uzun süren dava sonucu, serbest bırakılmışlardı. Bunun üzerine hükümetin işçilerin grev hakkına müdahale etmesini önlemek amacıyla işçiler ve avukatlar tarafından "İşçi Haklarını Savunmak İçin Komite" oluşturuldu.

Lübnan'da Uzlaşma

LÜBNAN Devlet Başkanı E.Cemayel'in ülkede 12 yıldır devam eden iç savaşın sona erdirilmesi için Suriye'nin denetiminde gerçekleştirilecek barış planının önemli noktalarını kabul etti. Buna göre Cemayel, hükümetin ve parlamentonun kararlarını veto etmek hakkından vazgeçiyor ve geleneksel olarak ülkenin Sünni Müslüman toplumu üyelerinden olan Başbakanı, kendisinin ataması yerine parlamentonun seçmesini kabul ediyor. Cemayel, ayrıca ülkedeki müslüman ve hristiyan toplumları arasındaki genel siyasi güç dengesini gözeten geleneksel sistemden vazgeçilmesinide kabul etti. Bu sistemde, Hristiyanlar ülke yönetiminde müslümanlardan daha fazla söz hakkına sahip bulunuyorlar.

Greve Katılma Oranı Yüzde 95

İSPANYA'da Mart ayı sonlarında sosyalist hükümetin aldığı son ekonomik kararları protesto etmek için greve katılan insanların sayısının 2.5 milyonu bulduğu öğrenildi. Ücretlerin dondurulmasını ve giderek yaygınlaşan işten çıkarılmaları da içeren son ekonomik politika ile hükümeti sağcılıkla suçlayan grevci işçilere, doktorlar, çiftçiler, ulaşım sektöründe çalışan devlet memurları da katıldılar. Hükümetin eğitim politikasını protesto etmek için öğrencilerin başlattığı gösterilerle gelişen olaylar, son grevlerle birlikte pekçok kişinin gözaltına alınmasına ve yaralanmasına neden oldu.

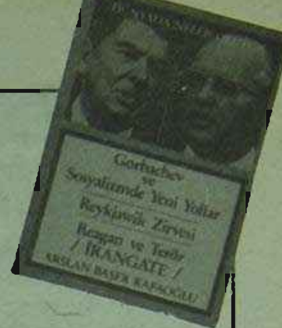
Ekonomik Kriz Yalpalamaları

LATİN AMERİKA ülkelerinin tüm dış borçları 370 milyar doları bulurken, içlerinde en büyük borç yüküne sahip olan Brezilya hükümeti, başta ABD olmak üzere yabancı ülke bankalarında olan borç faizlerini ödemeyi durdurduğunu açıkladı. 5 eyalet bankasına el koyan Brezilya hükümetinin son giriştiği operasyona özellikle ihracat gelirlerinin büyük ölçüde düşmesinin neden olduğu bildirildi. Yılda 12 milyar dolar dış borç ödemesi yapan Brezilya geçen yıl IMF'ye 922 milyon dolar ödemiş ve bu yıl yeni borç sağlanması için IMF'ye başvurmamıştı. Brezilya Maliye Bakanı Funaro ise yaptığı açıklamada "Brezilya'nın sorunları IMF tarafından çözülemez" dedi. Latin Amerika ülkeleri içinde borç yükü en fazla olan Brezilya'yı Meksika, Arjantin, Venezüella ve Şili izliyor.

Öte yandan, ekonomik krizin yükünü işçilere çektirmeye çalışan ve ücretlerde sınırlamalar getiren Brezilya hükümeti petrol işçilerinin greve gitmek istemesi üzerine ordu eliyle petrol rafinerilerine el koyarak, işçileri zorla çalıştırmak istedi. Ordu birliklerinin rafineriden çekilmemesi halinde petrol işçileri greve gideceklerini açıkladılar. Ayrıca liman işçilerinin de askerlerin kendilerini zorla çalıştırmak istemesi üzerine toplu istifa yolunu seçtikleri ve denizcilerin tüm limanlarda peşpeşe istifa ettikleri öğrenildi.

GÜN'ÜN KİTAPLIĞI

Gorbachev ve Sosyalizm de Yeni Yollar

Arslan Başer Kafaoğlu
Broy Yayınları, Ocak 1987

Bu kitapta, Gorbaçov'un SBKP Birinci Sekreterliği'ne seçilmesinden sonra görülen gelişmeler ve SBKP'nin ülke sorunlarına yaklaşımı, saptamaları, hedefleri konusunda ayrıntılı bilgi ve belgeler bulacaksınız. Açıktır ki, perçok ilerici ve demokrat Sovyetler Birliği'nin içine girdiği değişim sürecini burjuva basınından öğrendikleriyle yorumlamaya çalışıyor. Bu kaynaklarda ise, bir doğru yüz yanlışın ardına gizlenmiş biçimde veriliyor. A.B. Kafaoğlu'nun hazırladığı bu kitap konuyla ilgili birinci elden bir kaynak özelliğinde.
Bu arada Reykjawik Zirvesi ve ABD'nin son "İrangate" rezaleti de kitapta bulabileceğiniz diğer konular.

12 EYLÜL GÜNLERİ

Kemal Anadol
Yalçın Yayınları

KEMAL Anadol, 12 Eylül sırasında CHP Zonguldak milletvekiliydi. CHP MKYK üyeliği de yapan Kemal Anadol, Barış Derneği Davası'ndan tutuklandı, yargılandı. CHP'nin sol kanadı içinde, yaşamını emekçi halkın mücadelesi içinde sürdürdü.

12 Eylül Günleri, Anadol'un 1970'li yıllardan beri yaşadığı olayları ve deneyimlerini aktardığı bir anılar kitabı. Ancak yer yer belgesel niteliğe ulaşacak özellikler de taşıyor.

12 Eylül 1980'den başlayarak, kendisini ve özellikle çevresini anlatan Anadol, 12 Eylül'den 70'li yıllara uzanan bir geriye dönüşü, "etkileme-tepkileme" çizgisi üzerinde ve kendi siyasal mücadelesinin tutarlı bir gözlemcisi olarak başarı ile veriyor. Açık olmasa da, varolan eleştirel ve özeleştiriye yaklaşan bakışı ile, günümüzün sosyal demokrat siyasal partilerine de, onların içinde bulundukları yapısal sorunlara da önemli dersler çıkartılabilecek ipuçları veriyor.

Akıcı üslubu, içten ve açık anlatımı, insan sevgisi dolu yaklaşımı ile, okunması yararlı bir kitap.

BİR SAVAŞÇININ KONUŞMALARI

Henri Barbusse

De Yayınları, Ocak 1987

"...Alman militarizmini yerle bir et; yerine kendi militarizmini koymak için değil, Almanya'yı devirmek için de değil, yalnızca militarizmi yok etmek için..." Bu sözler 1873-1935 yılları arasında yaşamış **Ateş**, **Aydınlık** adlı iki ölümsüz romanı insanlığa bırakmış büyük Fransız yazarı, FKP üyesi Barbusse'ye ait. Yaşamını öğrenmek, dünyanın en hızlı değişimleri yaşadığı dönemi öğrenmek demek olan Barbusse, I.Dünya Savaşında savaşmış, aldığı yaralar nedeniyle uzun tedaviler görmüş, yani savaşı tenindeki kurşunlarla bilen bir antimilitarist.

Cumhuriyetçi Eski Muharipler Birliği kuruluşunun önde gelen isimlerinden olan Barbusse, aynı zamanda Fransa'da Aydınlık hareketinin de üç kurucusundan biriydi. Halk Cephesi'nin Fransa'da oluşturulması çalışmalarına ilk katılan insanlardan biri de Barbusse'dü. **Bir Savaşçının Konuşmaları**'nı okuduğunuzda onun mücadeleci yanını ve kararlılığını göreceksiniz. Ve sonra belki içinizde **Ateş** adlı ölümsüz romanını okuma isteği uyanacak.

İETT direnişinin sonuçları

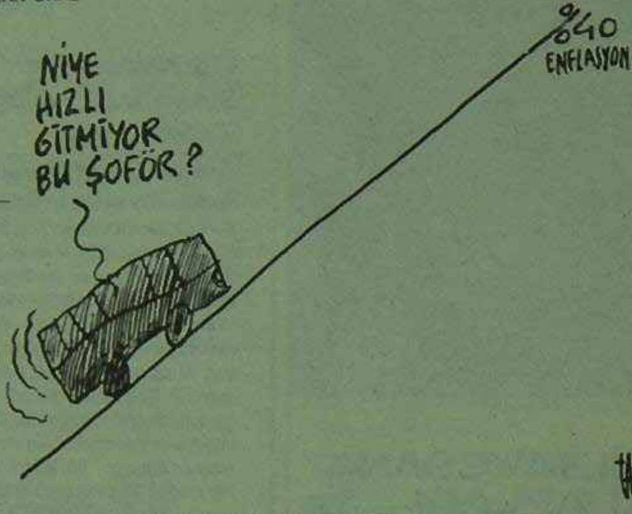
BELEDİYE-İŞ Sendikası ile İETT işletmesi arasında başlayan toplu sözleşme görüşmeleri geçtiğimiz ay içinde sonuçlandı. İETT çalışanlarının hak arama çabaları, Netaş grevinden sonra kamuoyunun en çok ilgisini çeken olay oldu. İETT işçileri, 1980'den 1987'ye dek biri sendika, diğeri YHK tarafından bağıtlanan iki sözleşme dönemi yaşadılar. Yüzde 25 ile 20 gibi çok düşük ücret artışları ile ortalama net 60 ile 80 bin lira arasında değişen ücretler alan İETT işçileri, geçtiğimiz yıl yapılan kongrede daha da etkin hale gelen sendika şube yönetimiyle sözleşme masasına oturdular. Şube yönetimi, yüzde 70 ücret artışı ve 7 yıldır hiç artırılmamış sosyal haklarda değişiklikler içeren bir taslakla sözleşmeye başladı. İETT işletmesi buna karşılık olarak yüzde 10 ücret artışı önerdi. Ortaya çıkan uyuşmazlık süresi içinde, işçiler belediye talimatnamesindeki 30 km.lik hız barajını yürürlüğe soktular ve kamuoyunun canlı ilgisini topladılar. İstanbul Belediyesi'nin paniğe kapılması üzerine, Bedrettin Dalan'ın araya girmesinden sonra, 19 Mart 1987'de, işçilerin Belediye Sarayı önündeki protesto gösterileri arasında, sözleşme imzalandı.

Sözleşmenin sonuçları şöyle belirlenebilir.

Yüzde 38 olarak kabul edilen ücret artışı, yıllık enflasyon oranının ve taslakta yeralan hedefin çok altındadır. Sosyal haklardaki artış ise, sürekliliği olmayan olaylarla ilgili olup, gerçek ücretlerde artış sağlamayan değişiklikler içeriyor.

Belediye-İş Sendikası'nın, tüm görüşmeler boyunca kararlılık ve duyarlığını koruyan İETT işçileri yerine, Dalan'ın sözüne güvenmesi ve sözleşmeyi oldu bittiye getirmesi, işçilerin hoşnutsuzluğuna neden oldu.

Belediye-İş Sendikası'nın, iş yavaşlatma eylemini destekleyecek yaratıcı eylem biçimleri bulmaktan kaçınması, geniş bir dayanışma başlatması ve grev yasağının ardına saklanması, işçiler adına da enazından üzücü sayılmalıdır.

Mehmet Ali Tunçdemir: *"İETT işçisi çok daha fazlasını haketmiştir..."*

BELEDİYE-İŞ Sendikası ile İETT işletmeleri arasında yapılan sözleşmeden sonra görüşlerine başvurduğumuz İstanbul Taşıtlar Şube Başkanı Mehmet Ali Tunçdemir ile yaptığımız söyleşiyi yayınlıyoruz.

Sözleşme sonucu işçilerin kazanımları nelerdir, özetler misiniz?

Çıplak ücretlerde birinci yıl için yüzde 38, ikinci yıl için yüzde 28'lik artış; ikramiye, yakacak, yemek ve sosyal yardımlarda yüzde 70 ila yüzde 100 artışlar sağladık. Ayrıca iş yaşamını ilgilendiren konularda birçok kazanımlar elde ettik. Bu zamların reel ücrete yansıması ise, yüzde 52'dir.

İşçilerin toplu sözleşme sürecine, taslakların hazırlanmasından, sözleşmenin imzalanmasına kadar aktif olarak katıldıklarını biliyoruz. Bunu bize anlatır mısınız?

Evet. Bugüne kadar alışılmışın dışında bir yol izleyip, sözleşme taslağını anketler biçiminde işçilere sunduk, onlar arasında oluşturulan komisyonlarda tartıştırdık. Daha sonra yönetim kurulumuz bu taslaklara bir biçim verdi. Bu katılım görüşmelerde de devam etti. Görüşmelerin sonucu günü gününe garajlardaki arkadaşlara temsilcileri aracılığıyla duyurduk. Arkadaşlarımızın duyarlılığı ve kararlılığı üst boyutlardaydı. Sözleşmenin tıkandığı, işverenin yüzde 10 teklifinde yasal haklarını kullanıp otobüslerin hızlarını 30 km ile sınırlamaları bu kararlılık ve duyarlılığın sonucudur.

Sözleşmeyi nasıl yorumluyorsunuz?

Herşeyden önce şunu söylemek isterimki, bu sendikanın yapısını ve günün koşullarını dikkate alırsak, imzaladığımız, reel ücretlere yüzde 52'lik artış getiren sözleşme, başarılı sayılabilir. İETT işçisinin 1980'den bu yana, reel ücret artışı yüzde 25'i aşmamış, sosyal yardımlarda hiçbir oynama olmamıştır. Biz, grev hakkının olmadığı bir dönemde yapılabileceğin en iyisini yaptık, ancak, gerçekte İETT işçisi bundan çok daha fazlasını hak etmiştir.

Federal Almanya'da 35 Saatlik Çalışma Haftası Savaşımının İkinci Turu

Safter Çınar-F.Almanya

1984'de IG Metall ve IG Druck (basın), tarihlerinin en uzun grevini 7 hafta sürdürerek, İşverenler Birliğinin "dokunulmaz" diye nitelediği 40 saati, 38.5'a indirmişlerdi. 1987 baharındaysa hedefleri 35 saati kabul ettirmek. Ancak işverenler, Kohl hükümetinin yalnızca manevi desteğiyle değil, yasal değişiklikle gerçekleştirilen "soğuk lokavt"a da güvenerek rahat davranıyorlar. Soğuk lokavt, grev yapılmayan bir yörede, grev yöresinden malzeme, ara parça vb. gelmiyor gerekçesiyle işverenin üretime ara vermesine verilen isim. Bu durumda, sendikalar grev yapılmayan yerlerde de işçilere yardım etmek zorunda kalacaklar ve grev fonu kısa sürede bitecek. Yardım yapılmazsa da, grevlerin bitirilmesi için yoğun bir baskı gündeme gelebilecek.

Sermaye, IG Metall'in yeni başkanı Steinkühler'in dediği gibi, yine ideolojik bir katılık içinde, ama, 38.5 saatlik haftayla, yüzbinden fazla yeni işçiye iş olanağı yaratılmış olması katılıklarına çelişkiler ekliyor. Bir yandan "işsizlik artar" diyorlar, diğer yandan da "kalifiye işçi açığı üretimi düşürür", diyorlar.

2.5 milyon üyesiyle kapitalist sistemin en büyük sendikası IG Metall'in talepleri şunlar: "Tüm çalışanlara 35 saat/beş günlük hafta/günde en çok 8 saat iş/ağır işlerde, gece vardiyalarında 30 saatlik hafta/ayda en çok 10 saat fazla çalışma ve bunun parayla değil fazla izinle ödenmesi/işyeri temsilcilerine yeni işçi istihdamında girişim hakkı".

Sendika 35 saat gerekçelerini de şöyle sıralıyor: "Mevcut işyerlerinde yeni iş olanağı/emekçilerin bedenen ve zihnen yıpranmasına karşı koruma/emekçilerin toplumsal çalışmalara ve kişisel gereksinmelerine daha fazla zaman".

Bu grev döneminde göçmen işçilerin, özellikle de Türkiyeli emekçilerin konumu önemli. 1984 grevinin ertesinde işverenler, grevlerde Türkiyeli işçilerin ön saflarda bulunması gerekçesiyle yeni işçi alırken Türkiyeli almamaları için metal işverenlerini uyarmıştı. Sendikaların ve ilerici çevrelerin direnişi sonucu kısmen ertelenen bu uygulamanın, Türkiyeli işçileri nasıl etkileyeceği bilinmiyor. Ancak sendikalar baskıların onları yıldırmayacağı kanısında.

30 NİSAN 1948, İkinci Dünya Savaşı antifaşist güçlerin zaferiyle bitti. Hitler intihar etmiş, generaller, Sovyetler Birliği, ABD, Fransa, İngiltere ile koşulsuz teslim olma anlaşması imzalamıştı.

15 NİSAN 1961, ABD uçakları Küba'ya saldırdı, Domuzlar Körfezi çıkartması başladı. Ayın 19'unda saldırı püskürtüldü ve zafer kazanıldı. 26 Nisan'da Kenedy, Domuzlar Körfezi çıkartmasının sorumluluğunun kendisinde olduğunu açıkladı. Bu saldırı Küba'ya karşı ABD'nin beslediği düşmanlığın ilk ve son, açık savaşa dönüşmüş biçimiydi. Küba zafer sonrasında sosyalist toplumu kurma yolunda daha güvenli yürümeye başladı.

4 NİSAN 1971, Şili'de Komünist, Sosyalist, Radikal Partilerin kurduğu Halk Cephesi, yerel seçimlerde oylarını yüzde 50'ye çıkararak kesin bir başarı kazandı. Sona giden yolda burada başladı. ABD ve tekeller, Şili halkının kararının değişmeyeceğini anlayarak, darbe hazırlıklarını başlattı.

25 NİSAN 1974, Portekiz'de "Karanfil Devrimi" gerçekleşti. Askerlerin kurduğu Devrim Konseyi ve ülkenin ilerici, sol güçleri, Portekiz'de hızlı bir demokratikleşme dönemi başlattılar. Sosyalist Parti, PKP ile işbirliği çağrılarını, kendi tabanının isteğine karşın reddetti. Sonrasında Sosyalistlerin kurduğu hükümet, ileri adımların yavaşlamasına ve giderek durmasına yolaçtı.

30 NİSAN 1975, Vietkong ve Kuzey Vietnam birlikleri Saygon'a girdi. ABD kuklası rejim yıkıldı. ABD Vietnam'ı geri dönmemecesine terk etti. Güney Vietnam ve Kuzey Vietnam bundan sonra birleşti, Saygon'un adı Ho Chi Minh olarak değiştirilip birleşen Vietnam'ın başkenti oldu.

28 NİSAN 1945, İtalyan faşist diktatör Mussolini, antifaşist partizanlar tarafından kaçarken yakalandı, bacağından asılarak cezalandırıldı.

22 NİSAN 1870, Lenin doğdu.

2 NİSAN 1948, Sabahattin Ali öldürüldü.

4 NİSAN 1949, Nato kuruldu.

Erdemir'de tek çözüm referandum

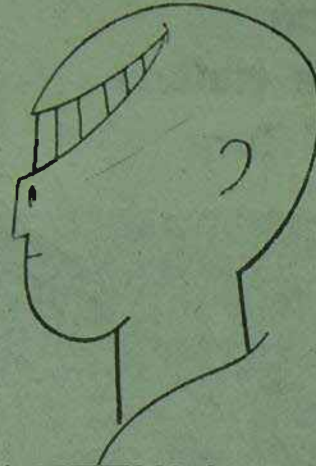
ERDEMİR'DE işçilerin sendika seçme özgürlüğüne ve özellikle Otomobil-İş'teki örgütlenmelerine karşı Erdemir işvereninin saldırıları sürüyor. Mart ayı ortalarında aralarında şube yönetim kurulu üyelerinin de bulunduğu 8 kişinin işten çıkarılmalarıyla, baskılar ve sendikal savaşım birlikte gelişiyor.

MESS, ANAP iktidarı ve Türk Metal'in ortak çıkar ve saldırı cephesine, tüm açık ve dolaylı baskılarına teslim olmayan Otomobil-İş üyeleri, demokratik sendikal hak ve özgürlükleri için şimdi artık kitlesel mücadelenin araç ve biçimlerini geliştirerek direniyor.

İşten çıkarmalara karşı şubede başlatılan açlık grevi ve Erdemir'e bırakılan siyah çelenk sonrası, aralarında Otomobil-İş yöneticilerinin de bulunduğu işçilerin gözaltına alınması ve siyasi şubede sorgulanmaları, işçilerin birliği ve kararlılığını daha da güçlendirdi.

Otomobil-İş'e bağlı işyerleri ve sendika temsilcilerinden, Başbakanlığa, İçişleri Bakanlığı'na, Çalışma Bakanlığı'na ve Ereğli Kaymakamlığı'na çekilen yüzlerce protesto telgrafından sonra serbest bırakılan yönetici ve işçiler, ertesi gün Ereğli'de yapılan bir salon toplantısında baskılara teslim olmayacaklarını ve referandumun tek çözüm olduğunu tekrarladılar.

WYETH'da grev oylamasının kaybedilmesinin nedenleri

Wyeth işyerinde toplam 172 işçi, 163 memur, propagandist çalışmaktadır. 23 Şubat'ta yapılan grev oylamasında greve 152 evet, 165 hayır oyu çıkmıştır. Bu duruma bakarak, işçilerin grev istemediği sonucunu çıkarmak son derece yanlış olur. Yasaya göre memur ve propagandistler sendikaya üye olamıyorlar, ancak, işçilerin ücret istemlerini belirleyen grev kavgasına karar vermede söz sahibi oluyorlar. Sendika kurma hakkı verilmeyen memurlar tek tek olduklarından, kolayca işverenin tuzağına düşebiliyorlar. Propagandistler üzerindeki baskıları dile getirmiyoruz. Grev oylaması kaybedildi. Bu durum aslında her işyeri için geçerli olabilir. Çünkü, memurlara sendika kurma hakkının tanınmadığı koşullarda, elbetteki memur emekçiler işverenin tuzaklarına yakalanacaktır. Sendikalar, işçi olmayanların grev oylamasına olanak tanıyan bu yasaların iptali için tüm güçlerini harekete geçirmelidirler. Bir yandan bu yapılırken, bir yandan da verili duruma uygun çalışma biçimleri bulabilirler. Örnekse, grev oylamasından önce memurların ve propogandistlerin evleri ziyaret edilerek, durumun işverenin anlattığı gibi olmadığı anlatılır.

Birleşik Alman İlaç'da grevsiz toplu sözleşme

PETROL-İŞ'e bağlı Birleşik Alman ilaç fabrikasında toplu sözleşme bağıtlandı. Son iki dönem grevle bağıtlanan sözleşmelerden sonra, bu kez grevsiz anlaşma sağlandı. Üstelik gerek demokratik, gerekse ekonomik kazanımları için örnek olabilecek nitelikteki bu sözleşme ilk kez iki aylık süre sona ermeden bağıtlanmış oldu. Sözleşme ile elde edilen ekonomik ve demokratik kazanımlar kısaca şöyle:

Sözleşmeden yararlanma: Sözleşme kapsamına giren işçilerden, aynı işi yapan ve aynı ünvana sahip olanlara toplu iş sözleşmesinde yazılı haklardan daha fazla hak ve çıkar sağlandığı takdirde, aynı görev ve ünvanda olan diğerlerine de bu durum uygulanır.

İşyeri sendika temsilcileri: Yasadan ve TİS'den doğan iş güvenliği, sözleşme süresi sona erse de, yeni sözleşme bağıtlanıncaya ve yeni tayin yapılıncaya kadar aynen devam eder ve sendika temsilcileri bu dönemde toplu sözleşmede yeralan kurullardaki görevlerine devam ederler.

Ücret zammı: Birinci yıl için seyyanen 60 bin lira ve her yıl için 4 lira kıdem zammı ile ikinci yıl için 80 bin lira zam.

Sosyal haklar: Ortalaması yüzde yüz olan artışlar sağlandı.

Geçen dönemdeki 53 günlük başarılı grev, yine ondan önce yapılan grev ve mücadeleler ile bu dönemde de bu gücün hissettirilmiş olması ve işçi, temsilci, sendika diyaloğunun sağlam temellere oturtulmuş olması bu sözleşmenin masa başında ve işçinin istemleri doğrultusunda imzalanmış olmasının temelinde yatan nedenlerdir. Wyeth'da oynanan oyunlarla grev oylaması yitirilmişken, 54 yerde Kiplas'a karşı grev sürerken, elde ettikleri bu haklarla Birleşik Alman işçisinin huzurlu olmadığı da açıktır.

İşçiler boyun eğmiyor

Türk Telekom'da direniş

Gün-Topkapı İstanbul Topkapı'da kurulu Türk Telekom son sıralarda oldukça hereketli günler yaşıyor. İşverenin zorunlu mesaisine uymadıkları gerekçesiyle, dört işçinin atılması, bölgede tepkiyle karşılandı. İşten atılan işçilerin ve işyeri temsilcilerinin işverenin tavrını protesto etmek için başlattıkları açlık grevi, yöneticilerin ve çevre fabrikaların temsilcilerinin katılımıyla, coşkulu bir eyleme dönüştü. Açlık grevinin sürdüğü günlerde, fabrika'da tüm işçilerin katıldığı yemek boykotları yapıldı.

Yoğun kar yağışı olduğu günlerde işyerlerinin İstanbul Valiliği tarafından iki gün tatil edilmesi üzerine kaybedilen günlerin telafi edilmesi için Türk Telefon işvereni işçileri zorunlu mesaiye çağırdı. Hafta sonları yapılacak ve fazla ücret ödenmeyecek bu mesai işçiler tarafından kabul edilmedi. Otomobil-İş'in etkinlillğini kırma düşüncesi, bölgedeki işçilerin örnek dayanışması, birliği vev seçkin direnişiyle önlendi.

Türk Elektrik'de geriye dönülmez

Koç Holding'in önemli fabrikalarından Topkapı Türk Elektrik'den Otomobil-İş'i sökme çabaları sonuçsuz kaldı. Patronun teşvik ettiği ve düzmece haberlerle beslenen istifa kampanyası, öncü işçilerin kararlılıklarıyla yenilgiye uğratıldı. İşverenin girişimine işçiler yemek boykotu ve bir dizi eylemle karşılık verdiler. Bu arada sendika gazetesini dağıttığı gerekçesiyle, sendika baş temsilcisinin gözaltına alınması protestolarla karşılandı.

Turbosan'da uyarı direnişi

Turbosan'da işverenin dayatmasına boyun eğmeyen işçiler, zorunlu "kar mesaisi"ne uymadılar. Yine aynı günlerde Turbosan işçileri işyeri servislerinin aksamasını protesto etmek ve işvereni uyarmak üzere bir saatlik direniş yaptılar.

23. SAYFADAN SÜRÜYOR

Gorbaçov, "Sovyetler Birliği artık olağanüstü örgütlü ve üretken bir ekonomik modelin simgesi haline gelmelidir" derken, yapılmak isteneni başka biçimde anlatıyor. Olağanüstü örgütlü ve üretken bir **ekonomik model,** ileri sosyalist toplum biçiminin ta kendisi olacaktır. Bu model içinde sosyalist toplumun bireyleri kendileri için bireylere dönüşmeye başlayacak, henüz aşılamamış olan çelişkiler erimeye yüz tutacak, eleştiri ve özeleştiri toplumun tüm katlarında kurumlaşacak, toplumsal örgütlenmeler katılımın aktif taşıyıcılarına dönüşecektir. İleri sosyalist toplumun insanları, toplumsal üretkenliğin sonuçları kendilerine daha çok dönük hale geldikçe, maddi kültürel etkinliğin aktif yaratıcıları olacaklardır. Böylelikle devletin tüm halka ait olma süreci derinleşecektir. ●

Bizden Biri — Nezih Danyal

Kuzey Kıbrıs'ta Özal Dayatmalı "24 Ocak" Formülü Etkisini Göstermeye Başladı

İşten atılmalar, grevler ve grevcilere saldırılar günlük olaylar durumuna geliyor. Sanayi Holding grevi, Özpak'ta hakları için direnen işçilere polis saldırısı bunlardan yalnız ikisi

Kuzey Kıbrıs'ta geçtiğimiz dönemde, Özal'ın dayatmaları ve Denktaş yönetiminin de sevinerek benimsemesi sonucu kabul edilen ekonomik paket, sendikaların yoğun karşı koymasına, hükümetin dağılmasına, ilerici partilerin mecliste sürekli konuyu gündemde tutmalarına karşın uygulanmaya başlandı. İlk sonuçları da, işten atılmalarla görüldü. Sanayi Holding işçileri greve çıktılar. Grevler Kıbrıs 24 Ocak'ına karşı direnişe dönüştü. Haklarını alamadıkları için eski adı Sunrise olan Özpak'ın işçileri direnişe geçtiler, hükümet işçilerin üzerine polis saldırttı. Olayların sürdüğü günlerde, Dev-İş Genel Başkanı ve CTP milletvekili Hasan Sarıca mecliste yaptığı konuşmayla, zorunlu olarak uluslararası kuruluşlara başvuracaklarını açıkladı. Sarıca konuşmasında şunları söyledi: "Özel sektör ve bir bölümüyle özel sektörün kendisi olan devlet, işçi haklarına, sendika haklarına, siyasi haklara karşı izlediği tutumla uluslararası anlaşmalara, ilkelere tümüyle sırt çevirmektedir. Biz de yarı resmi kuruluşlar vardır. Örneğin Sanayi Holding, yarı sermayesi KKTC, yarı sermayesi TC denetimindeki KİT'lerdedir. Burada ve Cypruvex, Sunrise, Narin ltd., Turizm İşletmelerinde oynanan oyunlar karşısında sorunu ILO'ya, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na götürmekten başka çare kalmamıştır. Hükümet bize anlatamadığını, herşeyin güllük gülistanlık olduğunu, işçi haklarının, siyasi hakların tastamam olduğunu artık orada anlatsın."

GÜN
Siyasi Haber ve Yorum Dergisi

Sahibi: **Sami Alptekin**
Yazışleri Müdürü: **İsmail Doğaner**
Sendika ve İşçi Sorunları Danışmanı: **Özcan Kesgeç**
Yönetim Yeri: 856 Sokak, 3/502, Konak-İzmir. 13 72 66
İstanbul Bürosu: **Taner Renda**, Asmalı Çeşme Sokak, 14/2, Sultanahmet-İstanbul
Ankara Bürosu: **Cemil Turan**, Menekşe Sokak: 27/5, Kızılay-Ankara. 18 38 26
Bursa Muhabiri: **Nejdet Y.Filizoğlu**, Taşbaşı Caddesi, 21/2, Bursa
Adana Muhabiri: **Ömer Uz**, Özel Sancak İşhanı, No:5, Adana
Kıbrıs Muhabiri: **Zeki Erkut**
Abone Koşulları: Yurtiçi / Yıllık 2000 lira - Yurtdışı / 20 DM
Baskı: Numune Basımevi
Genel Dağıtım: Etkin Dağıtım, 527 60 11, İstanbul

Mersin'de 10 sendikanın ortak açıklaması

"temel hak ve özgürlüklerimizi birlikte davranarak kazanacağımızı biliyoruz..."

Mersin'de Belediye-İş, Kristal-İş, Likat-İş, Petrol-İş, Sağlık-İş, Teksif, Tek Gıda-İş, Toleyis, Tursan-İş, Yol-İş, şubeleri ortak bir açıklama yayınladılar. İşçilerin ve emekçilerin yaşam koşullarının günbegün kötüleştiğini ve gerek özel sektörün gerekse hükümetin bu gidişe karşı durmak bir yana, gidişten mutlu olduklarını anlatarak başlayan açıklama şöyle sürüyor:

"Bu aşamada, greve çıkma noktasına getirilen, Mersin'de kurulu Petrol-İş Üyesi Akdeniz Gübre İşçilerinin, beş aydır devam eden toplu iş sözleşmelerinin uyuşmazlıkla sonuçlanması bu politikanın bir uzantısı olup, işverenler sendikasının dün olduğu gibi bugün de işçi haklarını gaspetme anlayışlarından kaynaklanmaktadır.

Bütün bu olumsuzluklar, gücünü sendikal örgütlerinin disiplin ve demokrasi anlayışlarından alan işçilerin birliğini ve kararlılığını kırmaya yetmedi ve yetmeyecektir.

Biz inanıyoruz ki, bir işyerindeki grevin başarısı ve başarısızlığı tüm işçileri ve emekçi kesimleri etkiler. Bu uygulamalara karşı tüm emekçi halkımızın ve işçilerin bizlere destek olacağına yürekten inanıyoruz.

Temel hak ve özgürlüklerimizi elde etmek, giderek kötüleşen yaşam koşullarına dur diyebilmek için, birlikte hareket etme zorunluluğumuzu biliyor, sendikal birlik ve demokratik mücadele ile başarılı olacağımıza olan inancımızı vurguluyoruz."

KİPLAS'a karşı yaygın grevler

GÜN-İstanbul Kiplas'ın aldığı ilke kararları sendikalara sözleşme görüşmelerinde yapacak iş bırakmamıştı. 18 Mart'ta Petrol İş ülke düzeyinde grevlere başlıyordu. İstanbul'da da ilk grevler Santa Farma, Biksan Kablo ve Türkay Kibrit'te başladı. Grev nedeni tüm fabrikalarda da aynıydı: **"Kiplas önerilerini kabul etmediğimiz için grevdeyiz."** Görüşmeler boyunca Kiplas hiçbir öneriyi dinlemedi, uzlaşmada da aynı durum sürdü. Toplam 54 yerde, 10 binden çok işçi şimdi grevde. Anlaşılacağı gibi Petrol İş ciddi bir sorunla karşı karşıya, işçilere ödenecek grev ödenekleri büyük rakamlara ulaşıyor. Ancak, greve çıkmayana işyerlerinden toplanacak grev dayanışma fonu bunu çözebilir. Bu sorun şubeler arasında da kaydırmalarla aşılabilir. Ve Petrol İş, mali yönden Türk-İş'in önemli sendikalardan birisi.

Parasal konuların dışında bir de, grevlerin karşısında hükümetin ve Kiplas'ın grev kırıcısı tavrının aşılması sorunu var. Onu da, yaygın dayanışmayla Netaş'a öğrettikleriyle geride bırakmak kolay olacaktır. Petrol işçileriyle birlikte kazanan tüm bir sınıf olacaktır.

Tomurcuk Çatlıyor: Adana'da İlk Grev

Ömer Uz-Adana Pilsa'da 254 işçiyle grevi başlatan Petrol İş yöneticisi Tekin Akın, "grev amaç değil araçtır", dedi. Adana'da 12 Eylül sonrasının ilk grev pankartı asıldı. İşyeri Baştemsilcisi Zeki Özer, Gün'e şunları söylüyordu. 18 Mart, saat 8.30'da: "19 Kasım'da başlayan görüşmelerde, Kiplas'ın ödünsüz ve tek tip grup sözleşmesini dayatan tavrı sonunda bugüne geldik. İstiyorduk ki, sözleşmede makine başında duran bizim de sözümüz olsun."

Ege Gübre'de Şalter İndi, Grev

GÜN-İzmir Yaşar Holding'e bağlı Ege Gübre'de, Petrol İş Aliağa Şubesinin sürdürdüğü sözleşme görüşmelerinde, 76 maddeden 66'sında Kiplas'ın ödünsüz tavrı nedeniyle anlaşılamayınca grev başladı. 1978'de üretime geçen fabrikada ilk grev de bu oluyor. İşyeri temsilcisi Mehmet Sayar, "İşletme Müdürü, greve çıkın ama, işçiye karışmayın, biz de size yardım edelim dedi, grev kırıcılığı yaptı", diyerek başladı sözlerine. GÜN'e açıklamasında devamla, "246 işçiden 201'i greve çıktı. 30 işçi de bakımdan sorumlu. Bu sayılar işverene en güzelyanıttır. Bugün işçilerimizin yüzde 80'i 55 bin liraya, gerisi de asgari ücrete talim ediyor. Mart'ın ortasında verilmesi gereken avanslar bile verilmiyor. Bizimle konuşan işçiye ya çıkış veriliyor ya da rütbe tenziline uğruyor. Kısacası Kiplas'ın katı ideolojik tavrı aynen uygulanıyor," dedi.

Çukurova Kimya: "Grev Var"

GÜN-Manisa/56'sı geçici 208 işçinin çalıştığı ve greve çıktığı işyerinde, Baştemsilci Servet Aksu ve grevcilerden Gündüz Akagündüz, GÜN'e şunları söylediler: "İşveren makine kaçırdı, yetmedi savcının da tesbit ettiği gibi, yeni geçici işçi aldı. Ama sökmeyecek, kazanacağız..."

Akdeniz Kimya: Üreten biziz, üretimi durdurabiliriz

GÜN-İzmir/18 Mart'ta geçici çalışan 10 işçinin de katıldığı ve 80 işçinin tümünün katılımıyla grev başlarken görüştüğümüz Petrol İş Şube yöneticisi Halil Türe, GÜN'e şunları söyledi: "Kiplas'ın işverene, işçiyi böl, stok yap dediğini biliyoruz. Şimdi de mühendisleri, memurları, yeniden geçici olarak aldığı işçileri makine başına dikti. Sanırız mühendisler şimdi ders alıyorlardır." Baştemsilci Hıdır Oğuz da, "İnsanca çalışıp, insanca yaşamak istiyoruz, zehirden ölmemek, ekonomik olarak rahatlamak istiyoruz. Haklarımızın bilincinde grevi sürdüreceğiz," dedi.

Birleşik Alman-Derby dayanışması

14.3.1987 günü Birleşik Alman İlaç fabrikasında çalışan işçi kardeşlerimizin, kendi aralarında toplamış oldukları, bizim için manevi değeri çok büyük ve anlamlı olan dayanışma parası için ne kadar teşekkür etsek azdır. Bu anlayış, işçi sınıfı birliğinin ve birlikten güç doğar ilkesinin en canlı örneğidir. 100 bin lirayı 24 saat gözcülük yapan arkadaşlarımızın yemek yediği lokantaya ödedik. Kalan 100 bin lira da gece kulübede kalan arkadaşlarımıza alış veriş yaptığımız bakkala ödendi. toplam 200 bin liradır.

Teslim alanlar: Derby Lastik işyeri temsilcileri Sadullah Çaylı, Veysel Karamuk, wahmet İlgün, Mustafa Arslan, Serdrar Meriçli (Baştemsilci)

Petrol-İş ve Derby işçileri:

"Sermayeye karşı silahımız direncimizdir"

17 ARALIK günü başlatılan Derby grevi ay sonunda 105. gününü doldururken, aynı iş koluna bağlı diğer bir sendika olan Petrol-İş'e bağlı işyerlerinde, işveren sendikası Kiplas ile grup toplu iş sözleşmesinde uyuşmazlığa gidildi. 54 işyerinde 18 Mart'tan başlayarak kademeli olarak toplam 10 bin işçi grev pankartını asmış olacak. Sorunları sermayaye karşı sınıf çıkarlarını savunmak olan iki sendikanın, greve çıkmış iki işyeri temsilcisi ile, grev ve işçi sınıfının sendikal birliği konularında bir sohbet yaptık. Aşağıda bu konuşmayı aynen yayınlıyoruz.

İki ayrı sendikada ama, aynı işkolunda çalışan işçilersiniz. İşyerleriniz farklı tarihlerde de olsa grev çıktı. Bize greve çıkış nedenlerinizi, grevde yaşadığınız sorunlarınızı anlatır mısınız?

Dursun Bulduk (Derby işçisi): Bizler maceracı değiliz. Ekmek paramızın peşinde koşuyoruz. İnsanca bir yaşam istiyoruz ve bunun mücadelesini veriyoruz. Bu dönemdeki yasalarla sendikaların elleri kolları bağlı ve pekçok sendikanın kasası tamtakır. Bu yüzden parasal sorunlarımız bizi eziyor. Ancak, sermayeye karşı tek silahımızın da direncimiz olduğunun bilincindeyiz. Karda kışda direndik, direneceğiz. İşverenler ve hükümetin bizlere bakışı aynı; az demokrasi-az ücret.

Ali Tüysüz (Santa Farma işyeri baştemsilcisi): Kiplas işkolumuzu beş bölüme ayırmış ve her biri için kendi istediği ücret artışlarını öngörmüş ve bunun ötesinde bir şeyi görüşmek istemiyor. Biz ise Kiplas'ın bu dayatmacı tutumunu kırmak istiyoruz. Biz de böyle düşünüyoruz, sendikamızda böyle düşünüyor. İnsani bir yaşam için yola çıktık. Taviz yok. Kiplas'ın dayatmacı politikasını açık seçik her zeminde ve her yerde anlatmak ve kırmak biz işçi sınıfının sınıfsal mücadelesinin başarıya ulaşma şansı olan tek yoludur.

Sermaye örgütleri ister devlet olsun, ister özel sektör, her yerde karşımıza birlikte ve örgütlü olarak çıkıyorlar. Sonuçta da bu örgütlü çıkışları onları karşınızda başarıya ulaştırıyor. Bizlerin bu konuda yapabileceğimiz sınıfsal çıkışlara karşı yine sınıfsal çıkışlarla cevap verebilmekten geçiyor. İşkolunuzda iki ayrı sendika var. Örgütsel birlik sağlanamasa da, sermayeye karşı ortak mücadele verilebilir. Bu konudaki görüşleriniz neler?

Dursun Bulduk: Tabanda bizlere düşen görev işbirliklerine yönelik somut adımları atmaktır. Örnek verebilirim; greve çıkmış bir işyerini hangi sendika üyesi demeden dayanışma ve ziyarete gitmek çok somut bir işbirliğidir. Ayrıca, yöneticilerimize de önemli görevler düşüyor; kişisel tartışmaları ve çekişmeleri bir yana bırakıp sınıfın yararı doğrultusunda birlikten güç doğar ilkesi ile hareket etmeleri gerekir. Petrol-İş sendikasının yöneticilerinin bizlerin ziyaretine gelmeleri ve maddi manevi dayanışma göstermeleri çok anlamlıdır. Şimdi sıra bizde. Bizim yöneticilerimizin de onların başlattıkları geniş çaplı grevlere dayanışma göstermeleri gerekmektedir. Bu şunu da ortaya çıkaracaktır; sermayeye karşı tek yumruk olabileceğimizi dosta düşmana göstermiş olacağız. Bizler onurlu insanlarız, sermaye iktidarının bizleri kunta kinteler gibi ezip oradan oraya sürmesine izin veremeyiz. Bunun için de birleşmeliyiz.

Ali Tüysüz: Öncelikle iki sendika ortak stratejiler tespit edip, genelde amacı bir olan işçi sınıfının çözüm bekleyen sorunlarına sendikal birliğini ekleyerek daha rahat çözüm getirebilir. İşçiler buna hazırdır. Birlik ve beraberlikle çözemeyeceği hiçbir sorunu yoktur. Yeter ki, taban buna uygun yönlendirilip, tersine hareketlenmeler olmasın. Mevcut iktidarın işçi sınıfını ve emekçi katmanları ezen politikası, böylesine bir bütünlük içinde karşı çıkılmakla aşılabilir.

